

40 LET

31. julija poteče 40 let, odkar je v Mokrijah pri Doberlivasi Mohorjev Janez, sedanji župnik v št. Lenartu pri Sedmih studencih, zapel novo sv. mašo. Kratka doba je to v življenju naroda, pri nas koroških Slovencev pa je ta doba prepletena z velikimi dogodki, ki so globoko posegli v narodovo dušo in v dušo vsakega posameznika izmed nas. Le malokateri izmed sovrstnikov je nosil toliko breme verskega in narodnega dela kakor ravno župnik Starec.

Po kratkem kaplanovanju v Borovljah je bil provizor in župnik v Slovenjem Plajbergu, nato v plebiscitni dobi župnik na Rudi pri Velikovcu in se je od tam preselil v Hodiše ob jezeru. V hodiški dobi je stal v središču javnega življenja koroških Slovencev. Bil je slovenski poslanec, gospodarski svetovalec, prosvetni delavec in vnet duhovnik. Prerajal je vso deželo od Brda do Žvabeka in govoril na političnih zborovanjih ter prosvetnih prireditvah. Ob četrtkih, in navadno tudi v sobotah dopoldne, pa si ga srečal v Celovcu, ko je romal od urada do urada, da posreduje za svoje volivce in dostikrat v svoji dobrohotnosti tudi za one, ki so ga blatili in napadali.

Doma je pripravljaj in pisal vloge na razne oblasti, sestavljal svoje govore za deželni zbor, kjer je on osebno nosil težo odgovornosti in dela na slovenski strani.

Sodelovanje pri takratnem glasilu „Koroški Slovenec“ je bila zanj seve razumljiva obveznost.

Pri vsem tem delu pa je gospod župnik Starec vzorno upravljal svojo obširno hodiško faro ter poučeval v šoli doma in v Ribnici ob jezeru.

Pri svojem delu na prosvetnem polju je spoznal, da potrebuje prosveta lastne strehe. On ni jadikoval in razpošiljal prošnih pisem. Zagrabil je za kramp in „karijolo“ ter se lotil dela. Nad Hodišami je pričel rasti dom „Svetega Jožefa“. Prav po udarniško je napredovalo delo, roke so bile vse žuljave, telo upognjeno pod težo dela, ki ga je odložil le, če je to pisarna ali poklicna služba nujno tirjala. Ko so Hodišani videli svojega župnika pri delu, so pristopili prosvetaši in tudi pljunili v roke, so kmetje pomagali z vožnjo in lesom, dom pa je rasel.

V tem domu se je zbirala hodiška fara na sestankih in prireditvah, zbirala k prosvetni in verski obnovi. Župnik Starec pa je bil središče tega življenja.

Ko so drugi zastopali mnenje, da to delo ni v skladu s katoliško akcijo, tedaj je župnik Starec odločno povedal, da on ni župnik za med štiri stene, on je župnik z namenom, da stoji sredi vsega farnega življenja in dela. To delo je vezalo faro na njega in njega na faro. Kljub letom je ostal pri delu mlad in svojemu imenu ni izkazoval posebne časti.

Razumljivo je, da so nasprotniki videli v Starčevem delu največjo oviro za demoralizacijo in raznarodovanje mladine. Udariti je bilo treba pastirja, da se čreda razkropi.

Sledil je leta 1938 udarec za udarcem, izgon iz domovine, preganjanje celo v tujini, zapori.

V pozni jeseni leta 1945 se je župnik Ivan Starec zopet vrnil na Koroško ter prevzel faro št. Lenart pri Sedmih studencih, ki mu je bila že leta 1938, podeljena v zameno za Hodiše. Tam dela tudi danes v eni največjih koroških fara sam. Tam opravlja sedem podružnic in petrazredno ljudsko šolo. Tam popravlja cerkve drugo za drugo.

Za štiridesetletnico mašništva pa se

Ob južnih obalah Koreje

Iz zadnjega poročila glavnega stana Združenih narodov na Koreji je razvidno, da se ameriške in južnokorejske čete nadalje polagoma umikajo proti jugu in jugovzhodu korejskega poloto-

polotoka, kjer so že zavzele pristaniško mesto Mokpo. Ravno tako so komunistične čete zavzele tudi mesta Nonsan, južno od Kumje, in pa Sonju.

V srednjem delu bojišča se južno-

Kwangju, Namwon, in Šinan, 15 kilometrov severozapadno od Yongdok-a.

Zdi se, da vrhovno poveljstvo Združenih narodov ne namerava braniti zahodnega dela korejskega polotoka. Najbrž namerava zadrževati sovražnika v njegovem napredovanju proti jugovzhodnemu delu korejskega polotoka, kjer bi se medtem iz pristanišča Fusan okrepile zavezniške čete, da bi mogle v danem trenutku začeti s protiofenzivo.

Ameriške vojne oblasti so prepovedale civilnim beguncem na Južni Koreji bežati naprej proti jugu, ker so ugotovili, da je med temi begunci veliko število preobčlenih vojakov in vojnihi ovaduhov severnokorejske vlade, ki so imeli med svojo prtljago večinoma orožje. Ti „begunci“ so veliko pripomogli k hitremu napredovanju komunističnih čet. Po novi odredbi smejo civilisti v vojnem območju le za dve uri na dan zapustiti svoja stanovanja, da nakupijo živila in da se preskrbijo z vodo.

Iz Jugoslavije

Tanjug poroča:

Small Chatek, odličen član kongresa industrijske organizacije Amerike, je te dni obiskal Jugoslavijo, kjer se je pogovarjal s predsednikom jugoslovanskih sindikatov, Djurom Salajem. Obiskal je tudi rojstni kraj v republiki Bosni-Hercegovini, od koder se je preselil v Ameriko in postal tam državljani.

V Jugoslaviji je zboroval nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru. Jugoslavija je, ker pač ne more korakati vzporedno s kominformskim gibanjem „za svetovni mir“, šla svojo pot.

Na kongresu je govoril minister Milovan Djilas (eden glavnih eksponentev protikominformske politike) in poudaril, da Jugoslavija ne ogroža nobenega in nikogar in le želi, da jo pustijo pri miru, da mirno lahko izvede svoje gospodarske načrte in utrdi notranje in zunanje položaje države.

Kakor poroča organ srbske ljudske fronte „Glas“, v Romuniji kruto zatirajo jugoslovansko manjšino. Ker so to zadnje čase poročali tudi iz madžarske, je razvidno, da so vse to posledice razdora med kominformom in Titom.

Jugoslovansko filmsko podjetje „Zvezda film“ je začelo s posnetki novega filma „Bilo je v mali deželi“. Film vsebuje grozno streljanje srbskih narodnjakov v Kragujevcu za časa nemške okupacije v letu 1941. To je bil eden najhujših „črnih“ dni za časa prošle vojne. Glavne vloge igrajo Marija Črnobori, Miliivoje Živanović in Olga Skrgin.

Koroški deželni zbor

Dne 20. julija t. l. so v koroškem deželnem zboru ponovno obravnavali koroški lovski zakon. To je bilo potrebno, ker je svoj čas (leta 1949) proti glasovom ÖVP poslancev sklenjeni lovski zakon najvišje ustavno sodišče države zavrglo. ÖVP je zastopala stališče, naj bi imel vsak posestnik toliko glasov v pogledu na lovske zadeve, kolikor ima posestva, največ pa dvajset glasov. Socialisti s komunisti vred so to stališče odklanjali, češ da pripada vsakemu posestniku le en glas, ne glede na to, koliko ima posestva. Utemeljevali so to s tem, da premoženjsko stanje ne sme

igrati vloge, ampak mora biti v ospredju osebnost kot taka. Debata je bila odgodena na nedoločen čas, ker za sedaj ni prišlo do edinosti.

„NAŠ TEDNIK in KRONIKA“
(Uradne ure)

Vsem našim prijateljem sporočamo, da so uradne ure pri upravi „Našega tednika“ na Viktringer Ring 26 v pritličju vsak dan — razen ob sredah — od 8. do 12. in 14. do 16. ure. — Ob sredah uradne ure odpadejo, ker je treba razposlati pravočasno ovo številko „Našega tednika“.

ka. Severnokorejske čete so še vedno v veliki premoči v kopenski vojski in v oklopnih oddelkih.

Južnokorejske in ameriške čete se umikajo predvsem na zapadni obali Koreje proti jugu in tu prodirajo komunistične čete skoraj brez vsakega odpora proti skrajni točki južnokorejskega

korejske čete le polagoma umikajo proti jugu. Na vzhodni obali korejskega polotoka pa držijo ameriške in južnokorejske čete svoje postojanke in so na nekaterih mestih začele s protiofenzivo, da tako zadržijo sovražnikovo napredovanje. — V glavnem poteka bojna črta od zapada proti vzhodu takole:

Kralj Leopold v Belgiji

Za torek, dne 25. julija, je bila sklicana v Bruslju seja belgijske poslanske zbornice. Na tej seji bi moral prebrati kralj Leopold, ki se je vrnil po šestih letih nazaj v Belgijo, svoj prestolni govor. Vendar je kralj sporočil predsednikoma obeh zbornic, da ne bo sam prebral prestolnega govora in naj zato oba predsednika članom obeh zbornic sporočita njegov prestolni govor.

Belgijska vlada je takoj po vrnitvi kralja podala ostavko, kralj pa je poveril sedanji vladi še nadaljnje vodstvo vladnih poslov.

V časnikarski konferenci je izjavil ministrski predsednik Duviesart, da je dal kralj Leopold vladi posebno izjavo. Ko so časnikarji vprašali po vsebini te izjave, je rekel ministrski predsednik,

je napotil v sveto mesto Rim, in se z novimi močmi zopet vrnil k svojemu delu in k svojim faranom.

Koroški Slovenci izrekamo g. župniku Starcu ob njegovi 65-letnici in njegovi 40-letnici mašništva globoko zahvalo in ga vklepamo v svojo molitev, da bi Vsemogočni župnika Starca fari in koroškim Slovincem ohranil še dolgo vrsto let.

Politični teden

Medtem ko se vojne sovražnosti na Koreji v naraščajočem obsegu nadaljujejo, jih vzporedno spremljajo diplomatski razgovori. Za sedaj je tako še najboljše, kajti edino na podlagi dogovora je mogoče korejski vojni plamen pogasiti.

Marsikateri preprost bralec se vprašuje: „Ali bodo Rusi popustili spričo dejstva, da je večina UNO držav proti napadalcu in bodo ukazali umik, — ali pa bodo UNO, oz. ameriške vojne sile utrpel poraz na korejskem bojišču? Kot je podoba ne bi ne eno ne drugo samo na sebi sprožilo svetovne vojne. Korejski primer bi se samo ponovil kje drugje — v slučaju zmage Sev. Koreje seveda. In to bi potem resnično utegnulo imeti za vse človeštvo usodni pomen.

Videti je vendarle, da komunistična Koreja ne bo dosegla svojega cilja, to je zasedbe svoje južne sosedje. Ameriške divizije z novimi, uspešnejšimi orožji stopajo v vedno večji meri na bojišča in napredovanje številčno mnogo močnejše komunistične vojske je postalo počasnejše. Vprašanje se postavlja: kje bo zaustavljena ofenziva Severno-Korejcev? In če ne bi bila? Ali bi prišlo do nekakega Dünkirchena? Slednja možnost je kaj malo verjetna. In če bi prišlo do tega, bi bila to neka zmaga in obenem poraz miru.

Spopad je treba omejiti na Koreji sami, kajti kasneje bi bilo to težje. Korejska vojna je postala prestižno vprašanje UNO in Amerike. Prav tako seveda prestižno vprašanje vseh tistih narodov in držav, ki se danes ali pa se bodo jutri čutile ogrožene po napadalcu. Vsega tega se dobro zavedajo države, ki so z dejanji ali pa samo z besedo odobrile resolucijo Varnostnega sveta UNO, v kateri je bila Severna Koreja obdolžena napada na svojo južno sosedo. Med temi državami sta predvsem azijska veledržava Indija in Britansko združeno kraljestvo. Zadnjič smo omenili pismo indijskega predsednika Pandit Nehru-ja na generalisima Stalina.

Sprejem komunistične Kitajske v UNO — pogoj za umik severno-korejskih čet na staro mejo?

Pandit Nehru je v svoji osebni poslanici predlagal Stalinu, da je treba, po mnenju indijske vlade, korejski spopad poravnati v okviru Varnostnega sveta UNO, v katerem naj dobi svoje mesto zastopnik komunistične Kitajske in v katerem naj spet sodeluje tudi Sovjetska zveza. Nadalje predlaga Indija, naj v okviru ali pa tudi izven Varnostnega sveta pride do stikov med Ameriko, Sovjetsko zvezo ter komunistično Kitajsko, ki naj na miroljuben način najdejo podlago za končnoveljavno ureditev korejskega vprašanja.

Stalin s tem predlogom v glavnem zadovoljen

Že čez dva dni, to je 15. julija, je dobil Pandit Nehru odgovor generalisima Stalina, v katerem ta pravi: „Sprejemam z zadoščenjem vašo mirovno prizadevanja in sem popolnoma na vašem stališču, v kolikor podčrtavate potrebo, da naj se korejsko vprašanje reši v Varnostnem svetu, pa mora biti prisotnih vseh pet velesil, vključno ljudsko vladno Kitajsko.“

V istih dneh je bil pri sovjetskem namestniku zunanjega ministra, Andreju Gromiku, večkrat tudi angleški veleposlanik v Moskvi, Kelly, z namenom vplivati na sovjetsko vladno, da bi pomirjevalno posredovala v korejskem spopadu. Z ozirom na te razgovore je uradna tiskovna agencija TASS javila v svet, da Anglija pristaja na sprejem komunistične Kitajske v UNO kot pogoj za mirno poravnavo korejskega spora. To izjavo TASS-a pa je dan kasneje zanimal angleški ministrski predsednik Attlee. Nedvoumno je povedal, da slučaj Kitajske ne more biti predmet kupčije o Koreji. S tem se je Anglija postavila vsaj načelno na ameriško stališče, ki je:

- Takojšnja ustavitve sovražnosti,
- umik napadalcev na 38. vzporednik (stara meja),
- samo dvostranskih pogajanj med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami ameriški o Koreji ne bo.

Deset milijard dolarjev za vojne izdatke

Tak je zadnji ameriški odgovor na korejske dogodke. Predsednik Truman je takorekoč brez vsake opozicije dosegel odobritev ameriške javnosti za tako visok in nepredviden izdatek. Zadnja poročila pa govore, da se vse ameriško mirnodobno gospodarstvo naglo preusmerja v vojno gospodarstvo in da je za vojaške obrambne potrebe Amerike in njenih zaveznikov v Evropi namenjenih 40 milijard dolarjev. To so zelo dalekosežni ukrepi in povedo, kako resno mislijo Združene države ameriške. Z vsjo svojo ogromno vojaško in gospodarsko močjo hočejo doseči rešitev korejskega spopada v smislu resolucije Varnostnega sveta.

Varnostni svet pa bi se imel sestati še tekom tega meseca in predsedovati bi mu moral sovjetski delegat Malik. Sovjeti pa se že dolgo ne udeležujejo več sej Varnostnega sveta. Določen običaj je bil tak, da je poslevoedeči predsednik sklical zasedanje te najvažnejše ustanove UNO. Kako bo sedaj? Rusi so dejali, da pridejo, če pridejo tudi komunistični Kitajci. Amerikanci o slednjih nečejo še nič slišati.

Medtem pa obe vojni poveljstvi — generala Mac Arthurja kot komandanta UNO-divizij, ter ono drugo severno-korejsko v Pjoengjangu izdajata dnevna poročila o poteku srditih borb v notranjosti Južne Koreje.

Še nekaj je bilo dogodkov v zvezi s korejsko zadevo. Trygve Lie je bil poslal vsem državam, ki so odobrile reso-

lucijo Varnostnega sveta, poziv, naj stavijo Organizaciji združenih narodov pehotne sile na razpolago. Čeprav je bil odziv zelo slab, vendar ni mogoče primerjati sedanjega položaja UNO z onim pred drugo svetovno vojno. Takratno Društvo narodov ni izvedlo nobenih vojaških kazenskih ukrepov. Proglasilo je sicer gospodarsko blokado Italije, ki pa je kljub temu mogla skozi Sueški prekop neovirno voziti čete in vojne potrebščine na abesinsko bojišče.

Danes je drugače. Danes se čete UNO bore na strani napadene dežele in vrši se vojaška in gospodarska blokada celotnega korejskega polotoka. Radi tega Trygve Lie-jev navidezni neuspeh še ni resničen neuspeh, temveč morda začetek velikega uspeha.

Korejski dogodki so nadalje v veliki meri poživili hitrost dojemanja na vsem Zapadu. Če izvezamemo Winstona Churchilla, ki je v svojih zadnjih govorih ponovil in podčrtal v glavnem isto, ker je bil dejal že pred meseci, da namreč vojna ni neizogibna, da je reba biti pripravljen in da zapadna Evropa vključno Nemčija ne smeta ostati nekak vojaško prazen prostor, so se tudi drugod po zapadni Evropi zaslili glasovi, ki zahtevajo večjo načelnost in večjo vojaško pripravljenost. K temu je seveda pripomogla Trumanova zahteva, naj države članice Atlantskega pakta same več prispevajo za svojo oborožitev. Sestanek obrambnih ministrov teh držav je bil 20. t. m. v Fontainebleau, glavni sestanek pa so imele te države 25. t. m. Posveti se tičejo skoraj iz-

VdU v razkroju

Oni veliki „Führer“ je enkrat za vselej neslavno končal. Njegovi majhni nasledniki sedaj, vsaj politično, klavarno končujejo v raznih deželnih vodstvih („Landesleitung VdU“) in v slavnem zveznem vodstvu („Bundesleitung VdU“).

Po pojavu v zvezi z nekim dr. Slavikom in Huemerjem (o čemer smo že poročali) je bilo — vsaj tako se v splošnem govori — vsa puščena vodstva VdU na Štajerskem na pobudo predsednika stranke Krausa samega.

Sedaj pa se je pojavil razdor v najvišjem državnem vodstvu samem. Zvezno predsedstvo stranke je izključilo generalnega tajnika stranke Gordona Golloba, bivšega obersta tretjega rajha. Gollob sam je izjavil, da tega sklepa ne sprejme in njegovi izjavi se je pridružil deželno vodstvo solnograškega VdU-ja. Kaj bo iz tega? Začel se je s tem gotovo resen konec. Splošno govorijo, da se bo VdU cepil v dve ali tri stranke, oziroma bo, kar bi predvsem veljalo za koroške razmere, iskal zveze s takozvanimi nacionalnimi krogi v ÖVP. Nam Slovincem so ti zadosti znani, saj so vedno bili tam, kjer se je šlo proti vsaki slovenski besedi v šoli ali cerkvi, da — dobro se spominjamo, — celo na vasi med sosedi.

Dolgo že traja kriza v VdU. Že ob svojem rojstvu je menda prinesel na

svet kal smrtonosne bolezni. Zbral je pod svojim okriljem vse še zaostale manjše in večje „Führerje“ prošlega „zveličavnega“ režima. Že tedaj so prorokovali, da se vsi ti voditelji medseboj ne bodo znali uravnati in razdeliti oblasti, marveč da bo vsak po svoje stremel za tem, da bi dobil čim več vpliva in zvestih pristašev in si tako zagotovil v bodočnosti prestol majhnega „Führerja“. Saj se še dobro spominjamo onih „Blockwartov“ in „Hochheits-trägerjev“, ki so za vsako slovensko besedo grozili z izselitvijo.

Po porazu „tretjega“ rajha“ so si ti elementi hoteli v vrstah VdU-ja ustvariti temelje za nadaljno šovinistično hujskanje sosedskega bivanja med obema narodoma.

V Celovcu je bila v nedeljo zelo burna seja vodstva koroškega dela VdU. Na tej seji, ki je trajala pozno v noč, so končno v resoluciji zahtevali, da državno vodstvo VdU preklicuje izključitev Gordona Golloba iz VdU. Nadalje je bila izrečena z vsemi glasovi proti dvema glasoma nezaupnica Krausu in Hartlebu.

Dosedanji poslevoedeči podpredsednik na Koroškem, Burgstaller, je bil odstavljen in so poverili posle dosedanjemu predsedniku dr. Scheuchu, kot poslevoedeči podpredsednik pa je bil določen Dr. Skrinzi.

Atomska bomba — ne še?

V ameriški javnosti je vsled trajnega umika na Koreji dobilo na pomenu vprašanje, če se naj uporabi atomska bomba. Splošno je opažati, da so Amerikanci precej nervozni, kajti v svoji zgodovini doslej še niso zgubili nobene vojne. Razvoj na Koreji pa pomeni — vojaško se seveda o tem še ne more govoriti — vsekakor za sedaj ameriški poraz.

Vojaški strokovnjak Hanson Baldwin je napisal zadnje dni v „New York Times“ sledeče: „Atomska bomba uporabi na Koreji se bi za sedaj ne splačalo. V splošnem bi morali stremeti za tem, da bi se ta bomba sploh v nobeni vojni ne uporabljala. Zato govorijo pred vsem psihološki in moralni vzroki, ker bi pač vsakdo, ki bi jo uporabil, v svetovni javnosti veljal za krutega in nečloveškega. Razen tega so tudi vojaški pomisleki, saj bi sovražnik udaril

nazaj tudi z istim sredstvom. Pred vsem pa bi atomska bomba, če bi jo danes uporabili v Aziji, še bolj ogorčila azijska ljudstva in bi mi zgubili lahko še tiste maloštevilne prijatelje, ki jih tam imamo.“

Nadalje Baldwin pravi, da je treba z atomsko bombo štediti in jo uporabiti le tam, kjer se res splača. Poudaril je, da ima Amerika razmeroma le malo atomskih bomb in sicer tako malo, da bi morali previdno izbrati najbolj pomembne in strateško najbolj važne cilje. Jasno je, da je pri teh ciljih Mr. Baldwin mislil pred vsem na ruske centre industrije in državotvornosti.

Upamo, da bo mogoče atomsko bombo prištediti zelo, zelo dolgo za take važne cilje. Pravijo, da čas celi rane, in morda v svetu le enkrat zopet srečamo pamet.

ključno vojaško-obrambni vprašanj. Najbolj pereče je seveda vprašanje Zapadne Nemčije, ki taka, kakršna je danes, predstavlja odprto ranljivo mesto v obrambnem sistemu držav Atlantske zveze.

Splošna bojazen je, da se tudi v Evropi more pripetiti to, kar se je zgodilo na Koreji. V tem tiči tudi skrb okrog Zapadne Nemčije. Če je tam bil sever, ali ne bi mogel tukaj biti vzhod?

Drugod po Evropi in svetu

Belgijski kralj Leopold III. se je vrnil v Belgijo. Krščanski socialisti so na skupnem zasedanju obeh zbornic zavrgli zakon o njegovem pregnanstvu in s tem izglasovali njegovo vrnitev. Proti so bili socialisti in liberalci. Povratek kralja Leopolda pa ni bil tak, kakršnega si je bil želel. Sicer so mu v belgijski prestolnici njegovi pristaši priredili lep sprejem. V valonskih glavnih mestih pa so zastave zavirale na pol droga v znak žalosti. Kralj Leopold je štiri ure po svojem povratku izdal po radiu proglas na belgijski narod. Pozval ga je na složnost ter obljubil, da bo vse napravil za njegovo blagostanje.

Socialisti in liberalci so odklonili vsako sodelovanje s kraljem.

V Berlinu sestanek politikov kominforma

Kot gostje vzhodno-nemške „Enotne socialistične stranke“ so se zbrali v Berlinu najuglednejši voditelji skoraj vseh evropskih komunističnih strank. Prispele so tja tudi sovjetski zunanji minister Andrej Višinski, o katerem se je bilo slišalo, da je morda padel v nemilost ali da je dobil neko posebno nalogo. Višinski je bil v Karlovih Varih. Od avstrijskih komunističnih prvakov se konference udeležujeta generalni tajnik Fürnberg in predsednik gornjeavstrijske komunistične stranke Haider. Politični opazovalci spravljajo ta dogodek v zvezo s korejsko vojno in pa z novim pritiskom kominform-držav na maršala Tita.

SLOVENCIM ZMAGALI V MILLSTATTU

V tekmi v plavanju med Koroško reprezentanco in Slovenijo v soboto in nedeljo (16. in 17. julija) je slovensko moštvo beležilo v svoj prid 104 točke proti 65. „Naš tednik“ je bil povabljen, da prisostvuje tekmovalcu po svojem zastopniku. Četudi se tekem naš zastopnik na žalost ni mogel udeležiti, je uredništvo slovenskemu zmagovalcu vsekakor pravočasno izročilo potom športnega kluba v Millstattu dva albuma „Slovenska Koroška“ z besedilom: „Zmagovalcu tekem v plavanju v Millstattu, podaril „Naš tednik“.

Opčine nad Testam v Celovcu

Od dne 10. do 13. julija tega leta se je „hladilo“ v srcu zelene Koroške — Celovcu 54 openskih faranov pod vodstvom č. g. Albina Grmeka, kaplana na Opčinah. Prenočevali so v šentrupeški fari v hotelu Lasnig in so se prehranjevali v restavraciji Krenn.

Obiskali so Gospo Sveto, kjer je tudi njihov vodja daroval sv. mašo. Nato so se ustavili ob knežjem prestolu, kjer je večji predavatelj zgodovine iz skupine podal pomen neizpodbitnega argumenta geografskega in političnega osredja slovenskega naroda. Po kosilu so se odpeljali še na polotok Vrbskega jezera in obiskali na njem tudi Marijino cerkev. Povsod, med vožnjo po celovškem mestu in med veselimi čolnarenjem po jezeru, jih je spremljala živahna slovenska pesem, kot v pozdrav materi zemlji naroda in očakom okoliških gora.

Tehnično izvršen program izletnega časa so izkoristili; niti minuta časa jim ni preostajala. Bili so v odličnem razpoloženju. In nek trezen mož ni izrazil svoj bojest: „Razburkano morje našemu drevesu Slovenstva uničuje njegove izrastke in odplavlja mu rodovitno plast zemlje — a vsled močne zakorenjenosti mu ta kljubuje. Prišli smo, da si tu narežemo močnih narodnostnih cepik in ob zibelki tudi snovno ojačimo.“

Večer pred odhodom pa so se Tržičani ob godbi šentrupeške fare zabavali in tako v najlepšem razpoloženju zaključili svoje letovanje na Koroškem.

BELJAŠKA RAZSTAVA

Že v prejšnjih številkah „Našega tednika“ smo ponovno opozarjali na razstavo v Beljaku od 22. do 30. julija tega leta.

Po svoji zemljepisni legi je Beljak važno prometno križišče in tudi okno med tremi državami. Takega naravnega okna se morajo narodi in države posluževati, da najdejo potrebnih medsebojnih kulturnih in gospodarskih stikov.

Ena izmed možnih poti k medsebojnemu spoznanju so gospodarske razstave. Po velikih organizacijskih težavah se je letos prvič posrečilo organizirati skupno razstavo Koroške oziroma Avstrije (v Beljaku so zastopane vse avstrijske zvezne dežele), Slovenije, Vidma in Gorice ter Svobodnega tržaškega ozemlja.

Minulo soboto je bila otvoritev razstave. Tu pa smo pogrešali zastopnike koroške deželne vlade. Ne vemo, je li vladi vročina zadnjih deželnozborskih sej tako zelo škodila, da se ni mogla udeležiti tega vsekako važnega nakazovanja za zblizanje treh narodov ali pa naj to tolmačimo, da deželna vlada odklanja te poizkuse zblizanja. Doživeli smo namreč tudi že pred letom 1938 podoben slučaj, ko se je namreč Beljak trudil, da približa te tri narode z razstavo umetnikov trobežlja v Beljaku in je Celovec rekel: „Njet!“

Razstava v celoti nam ne prikaže in ne pove tega, kar smo prav za prav pričakovali. Računali smo, da bomo videli višek koroških razstav, ljubljanskega velesejma in videmskih oziroma goriških in tržaških podobnih prirediteljev. To bi morala trobeželska razstava prikazati. In še eno pomanjkljivost bi hoteli tukaj posebno nakazati. Razstava ni bila premišljeno organizirana. Proizvodi istih strok bi morali biti razstavljeni v skupnih prostorih, tam je opazovalcu in tudi trgovcu šele dana možnost primerjave. Tako je bilo pohištvo razstavljeno nekam raztrgano in bi se dalo brez dvoma namestiti v skupnih prostorih. Isto velja tudi za druge industrijske proizvode.

Vsi mladi, ki si krojijo svojo bodočnost, si bodo gotovo najprej ogledali pohištvo, kjer smo videli okusno izdelano pohištvo raznih tvrdk, med drugim tudi Matevža Mikl iz Mlinar, ki je imel krasno izdelano spalnico. V skromnih prostorih si družina pomaga z izdelki firme Hutter in Schrantz, ki prikazuje vsestransko uporabno pohištvo. Za kuhinjo bo gospodinja pri raznih kojah našla zelo praktično kuhinjsko orodje, tako za opremo kuhinje kakor tudi za neposredno uporabo pri kuhanju.

Blago raznih vrst in iz večjega številca avstrijskih tovarn je bilo videti v precejšnji množini in tudi v dobri kakovosti.

Ker se zopet bližamo zimi, bo seveda tudi zadeva obuvanja vedno bolj pereča, zato moramo omeniti razstavo firme Tomsche, ki je razstavilo razne vrste obutve v prav okusni izdelavi.

Tudi za zimske potrebe sta brata Miho in v Beljaku pokazala štedilnike in peči za velike in manjše prostore.

Tiste, ki malo več zmorejo in si hočejo svoja stanovanja opremiti tudi za oko, bo gotovo zanimalo raznovrstno blago za pohištvo in razne preproge firme Radlmayer iz Beljaka. Mlada gospodinja pa si želi šivalnega stroja, katerega tudi lahko vidi na razstavi in če ima zadosti šilingov, ga bo gotovo kupila.

Skoraj si ne moremo misliti družine brez radia, ki nas povezuje s svetom. Če tudi so vesti, katere nam radio prinaša v zadnjih tednih, nerazveseljive, vendar zelo težko pogrešamo, če aparat štrajka ali če zmanjka toka. Tudi na tem polju nam razne firme kažejo najnovejše proizvode v okusni izdelavi, cene pa so še nekam zelo visoke, tako da bo tudi pri marsikateri družini ostal radio le želja za bodočo „boljša“ leta.

Ko pa mladina roma v šolo, potrebuje tudi tam klopi, katere v praktični in dobri izdelavi oddaja firma Hutter in Schrantz v Celovcu.

Trgovine Pichler, Samonig in Warmuth iz Beljaka so razstavile raznovrstno blago za moške in ženske obleke. Prvovrstno blago pa je slej ko prej še zelo drago.

Slovenija je zastopana po svojih eks-

portnih firmah in ne po privatnikih, kar je gotovo izraz socialističnega gospodarstva. Ta oddelek razstave je brez dvoma zelo okusno urejen in to, kar je razstavljenega, je prvovrstno blago. Videli smo najfinejša vina, na žalost le v steklenicah in ne v razprodaji, kakor je bilo urejeno pri avstrijskih vinarjih. Verjetno bi slovenske eksportne družbe delale za svoje vino najboljšo propagando z razprodajo, tam bi bila možnost pokazati in poskusiti pristnega ljutomerčana, katerega tudi na Koroškem pijemo, vendar na žalost le v drugovrstni ali celo tretjevrstni pridelavi. Razno sadje v okusni tržni opremi je bilo prav tako razstavljeno. Ročna dela-pletene, suha roba, razne lesne plošče in nekaj izdelanega usnja so pokazali. Pogrešali pa smo značilnih slovenskih proizvodov. Pridelava živega srebra iz Idrije bi bila vsekako zanimiva. Prav tako izdelki lesne industrije, v katerih je bila Slovenija vodilna, kakor smo to imeli priliko opazovati na raznih ljubljanskih velesejnih. Isto velja za čevlarsko obrt in industrijo. Pogrešali smo Kropo, ki je slovela po vsej Evropi.

Tudi italijanske firme so prikazale raznovrstno blago. Od vina preko otroških igrac do industrijskih izdelkov in reklame za potovanja v Italijo, vse je bilo zastopano. Razdelitev blaga v posameznih kojah pa gladalca ni mogla povsem zadovoljiti.

Prvi poizkus je torej letos napravljen. In kakor so povdarjali govorniki

Zlat jubilej v Barbertonu

V nedeljo dne 16. julija je praznoval 50 letnico mašništva v Barbertonu v Združenih državah bivši župnik v Dobropolju na Dolenjskem, prečastiti gospod Anton Merkun. — Dopoldne ob desetih je daroval slovesno sveto mašo, nato pa je bil slavnostni banket. To je nekaj posebnega, česar v stari domovini ne poznate. Saj so na nekakem slavnostnem obedu bili zbrani vsi farani Srca Jezusovega v Barbertonu, ki so slavljenca na čast ta banket priredili.

Ko prinašamo to veselo vest iz daljne Amerike, se moramo prav na kratko tudi mi spomniti slavljenca, ki je s svojim združnim delom vplival tudi na koroško slovensko združništvo in je zato tudi pri nas poznan. — Takoj pri začetku svoje duhovniške službe je uvidel današnji zlatomašnik, da je sicer njegova prva in glavna naloga skrb za duševno blaginjo župljanov, da je pa zelo važna tudi materialna dobrota. To pa je mogoče doseči ne v zasebnem kapitalizmu, ki ljudi izrablja za sebe, ne v državnem kapitalizmu, ki ljudi za-

sužnjuje, ampak v močnem svobodnem združništvu. Pri tem mu je dajal pobude tedanji državni poslanec za kamniški okraj dr. Janez Evangelist Krek. Skupno je ustanovil Ant. Merkun v Sloveniji 23 različnih zadrug.

Poleg združnega dela je znano tudi izredno karitativno delo Merkunovo. Ustanovil je Apostolstvo-bolnikov, ustanovil tri hiralnice, okrevališče, ljudsko kopališče, sirotišnico in ko je leta 1947 prišel iz domovine v Združene države, je tam prevzel vodstvo „Škofa Baraga pomoči“.

Zlasti se zanima g. zlatomašnik za življenje, napredovanje, rast in delo Družbe sv. Mohorja v Celovcu in kjer le more, pojasnjuje velik pomen te ustanove ne samo za koroške Slovence, ampak za vse Slovence.

K zlatemu jubileju slavljenca najiskreneje čestitamo in mu želimo, naj bi mu dal doživeti Bog v zdravju in delu ter obilnih uspehah še mnogo jubilejev.

ob otvoritvi, tako predsednik obrtniške zbornice kakor tudi beljaški župan sam, se bodo potrudili z vsem naporom, da bo prihodnje leto beljaška razstava obsežnejša, da bo v popolnejši meri izraz trobežlja in medsebojne gospodarske povezave.

Vemo, da po vsej verjetnosti razstavljajoče firme ne bodo v polni meri zadovoljne z uspehom, ker je tokrat pač prvi poizkus, vendar je prav tako jasno, da trgovec ne sme le delati za kratko dobo, marveč mora usmeriti svojo delo na daljši rok in v doseg trajnih in trdnih ciljev.

Na Brezjah v Združ. državah

Mogoče še ni vsem znano, da imamo Brezje ne samo na Gorenjskem, kamor so včasih tudi koroški Slovenci radi romali. Imamo še druge Brezje in te so v Lemontu v državi Illinois v Združenih državah. Tam imajo svoje središče s samostanom slovenski oo. frančiškani, ki so varuhi — kakor so bili na Brezjah v Sloveniji — Marijienga svetišča. Slovenci iz vseh krajev Amerike radi romajo v Lemont in zdi se jim kakor bi bili doma pri Mariji Pomagaj na Brezjah.

Zlasti slovesno so proslavili v Lemontu dan 9. julija, ko je daroval v Marijinem svetišču novo sv. mašo frančiškan p. Bazilij Valentin. — Novomašnik je bil rojen 29. avgusta 1924 na Viču pri Ljubljani, pri krstu je dobil ime Albin. Nižjo gimnazijo je dovršil v Ljubljani, vstopil je v frančiškanski noviciat v Novem mestu, leta 1945 je bežal na Koroško in na slovenski gimnaziji v Špitalu maturiral. Bogoslovje je začel študirati pri tirolskih frančiškanih v Schwazu, nadaljeval v Bocnu v Italiji, končal pa je bogoslovne študije v Lemontu v Združenih državah. — Novomašnik je znan tudi na Koroškem po številnih pripovednih spisih, ki so izhajali v „Kroniki“, znana je tudi njegova pravljica za otroke „V kraljestvu lutk“, ki je izšla v posebni knjigi.

Z vseh strani so ta dan privreli Slovenci na ameriške Brezje, kjer jih je čakala milostna podoba brezjanske Marije Pomagaj. Prišli so se ji zahvaliti za vse dobrote in prišli so jo prositi za milosti, ki naj jih Marija podeli njim osebno, prosili so za lepšo bodočnost svojega naroda, ter za pravični mir in red v svetu.

Največ Slovencev je prišlo v Lemont iz Clevelanda, kjer je tudi največja slovenska naselbina v Združenih državah. Od tam je organizirala romanje v Lemont Slovenska fantovska zveza z udobnimi avtobusi. Odpeljali so se iz Clevelanda že ponoči v petek; v soboto dopoldne so bili v Lemontu, kjer so v soboto zvečer zanetili velik slovenski kres in so šli nato v procesiji z lučkami k votlini Lurške Marije. Po slovesnostih nove svete maše so se romarji popoldne v nedeljo spet vračali nazaj na svoje domove po vseh državah Združenih držav.

Z. I. M:

Zvesta seca

19.

Neži se je nekoliko navadila na konjička, a skrb in slutena bojazen, da se bo zgodila kaka nesreča, jo nista zapustili. Ko je bil pri hiši konj, je bilo treba kupiti tudi komat in koleselj. Stroški so se množili in varčno Nežijo je kar bolelo, ko je videla, koliko denarja je že šlo za konjička.

Pozimi je bil z vožnjo dober zaslужek, to je res. Da bi se Rok Nežiji dovoljo kupčije nekoliko oddolžil, ji je kupil lepo žametasto šlabanko. Tudi gospoda se je rada posluževala hitre „Rožce“. Kolikokrat so se ponoči prišli po Roka, da bi zapregel in zapeljal po kakem nujnem opravku. Te nočne vožnje pa so Nežijo najbolj pekle. Pekle zato, ker je vedela, da ponoči moški najraje pijejo in še posebno pozimi. Vsak ga pije zato, da se ogreje in zraven pozabi na pozno uro, na ženo, ki skrbi doma in za stonj čaka nanj.

Neži je ob večerih, ko je bila sama, predla volno in lan ter mislila na dete. V zibelko je zlagala srajčice, plenice in povoje. Že kar precej je spravila skup,

nekaj ji je prinesla tudi botra Lena, ki je rada prišla k Rutarju.

Sploh je bilo pozimi precej življenja v izbi, kjer so stale statve. Tkalec Pri-mi je iz Zgornjega Roža vsako zimo prišel za mesec v Vrbičce, da je stkal predivo in volno v prt in raš. Tedaj je vedno prikrevsala v vas tudi Čmna in Petron, berač, ki je znal brati. Ob treski ali oljenki je sedel in iz knjige bral žalostne in vesele zgodbe. Vse je utihnilo, kadar je odprl usta in poslušalci so ob čitanju sodoživljali usodo junakov v povesti. Čmna je znala tudi pripovedovati: o beli kači, ki leži tam nad Kostanjami in jo poleti prav lahko vidiš s Kota ali Brda, o medvedu za Zavrhom, o Napoleonu, ki se kaže pri Otrubu na Mačah, o zakleti grajski deklici pri Križih in še in še. Starejši so že vse te storije vedeli, a so jih še vedno radi poslušali. Mlajši pa so z odprtimi usti zijali v pripovedovalko in ob koncu vselej vprašali: „Ali je bilo to res?“ Čmna je, kot da sama verjame, zmeraj resno pocala: „Vse to je bilo res.“ Zlasti Mlinarjev Hanzej se je zanimal za te zgodbe. In neke spomladi je z Petrom šel kopat zaklad pod Pečmi. Pa ga ni skopal, ker mu je neka nevidna moč brnila in ga končno pahnila iz jame.

Ko so opravili velike zimske praznike in se je začel pustni čas, je prišla domov Rutarjeva Katri. Na Kranjskem je

imela zbranega ženina. Poroko sta hotela napraviti doma, po koroški šegi. Rok je moral zato prvič na daljšo pot čez Ljubelj do Tržiča, da je pripeljal na nevestin dom kranjske svate. — Neži se je veselju rajanja odpovedala in je večidel pomagala v kuhinji kuharicam, ki so imele hude zadrege. Tudi sicer je že komaj čakala, da pust mine in se bo mogla zbrati in bo tudi Rok malo več doma. Doslej je kar naprej bil na poti. Bližala se je tudi njena težka ura. Nekatere ženske so jo strašile, druge pa ji dajale poguma. Sama se pa ni nič bala. „Meni bo sveta Ana pomagala,“ še je vselej pomagala, Saj je tudi lahko imela zaupanje, ko se je k njej toliko zatekala.

Prišla je spomlad

Ne samo v naravo, ampak tudi v Rutarjevo hišo. Na prvi spomladni dan je prijokal na svet močen fantek. „Rokca imamo,“ se je veselila Rutarica, ki je postala babica. „Ne Rokca, Jozija,“ je popravil srečni atej. „Naj ima ime, ki ga je v pesti na svet prinesel.“ „Zdaj pa ne bo po rajnem atejju, ki so bili tudi Rok.“ je jadrkovala žena. „Ah, še dovolj jih bo, da bo eden od njih Rok,“ je tolažil sin. „Bog ve,“ je imela pomisleke mama.

Neži je bila nadvse srečna in ponosna. Kljub utrujenosti je smehljaj zaljšal njen pomlajeni obraz in Roku je bi-

la všeč kot malokdaj. Žal so bile kar naprej okoli nje ženske, ki mu skoro niso pustile blizu. Gledale so otročnico in malega kričača. Kadar je katera prišla, ga je vedno pokrižala in želela: „Ne bodi jemu urok.“ Po stari veri, ki še sedaj živi, so hotele tako od njega odgnati vse hude duhove, ki bi mu mogli škodovati.

Najraje je bila Neži s otročičkom sama. Mogla ga je opazovati in občudovati nemoteno. Blagoslavljal ga je in mu želela vse dobro za življenje. In če bi bile kje v čumnati sojenice, bi kljub srčnim materinim željam, mogle prero-kovati: „Smrti v družini, vojska, trpljenje, izseljeniško taborišče, kratka srečja, huda bolezen, mirna smrt.“

Materino srce ni slutilo tega gorja, kakor tudi svojega ni slutilo. Trenutki najlepše sreče so napolnjevali troje src: očetovo, materino in otrokovo. In ko je Neži prosila Roka: „Zelo pazi nase, zdaj imaš sina, ne smeš nama umreti, ne smeš se ponesrečiti, ji je mož iz srca odgovoril: „Neži, dro veš, da bom pazil. In odslej bom zvečer preje hodil domov, da ja ne boš v skrbeh!“ Stisnil ji je v potrdilo roko, ob njej in njenih prošnjah je vedno postal čisto mehek. Žal se je v družbi tako hitro dal pregovoriti.

Bilo je na ponedeljek po veliki noči, ko je Rutar moral peljati nekam prav naglo zdravniška.

Lado Piščanc:

Pesmi zelene pomladi

V Gorici je pred kratkim izšla pesniška zbirka pod gornjim naslovom. Dobili smo jo v roke in z zanimanjem prebrali. Od prvih pesmi, kjer pesnik „življenja nadbudnega“ poje v pomladi in mehke cvetju, preko kostanjev, borovcev in njih bratov, smo živeli z njim, pojočim o Lepi Vidi in se zamislili tam, kjer poje o krogih meglenih in kliče po zadnji „resnici rešivki — po Bogu“.

Pesnik Lado Piščanc, ki ne živi več, je bil duhovnik, Junija leta 1914 se je rodil v Barkovljah. Sin slovenske Primorske je moral prestati vso žalostno dobo iztrebljenja in poniževanja slovenskega jezika v času med prvo in drugo svetovno vojno. Kljub vsemu pa je iz strahotno opustošenega polja vzkliklo in se razvilo mnogo cvetk. Ena teh je pesnik Lado Piščanc.

Njegova življenjska pot sliči življenjski poti nešteti sinov slovenske Primorske. Ljudsko šolo je obiskoval v svojem rojstnem kraju, gimnazijo v goriskem semenišču. Ni treba omeniti značilnega dejstva, da se je v slovenskih obrobni, narodnostno ogroženih deželah, prav v vrstah duhovnikov mogla ohraniti plast narodno-zavedne inteligence. Tak je tudi Lado Piščanc.

Usoda njegovih domačih je bila enaka oni tisočev slovenskih družin, ki jih je fašizem polagoma, toda načrtno in neizprosno hotel potujčiti. Vse državne uradnike so selili v notranjost Italije. Do roba Afrike — do Sicilije so jih razmetali. Kalabriji, Napolitanci in Sicilijanci pa so se naseljevali na njih domovih. Ladotov oče je bil poštni uradnik in prestavljen v Piso. Družina mu je seveda morala slediti. Domača hiša ob morju je prišla v tujčeve roke. Ob tej bolečini, ki je trgala pesnikovo srce, je napisal „Pesem o beli hišici“. Takole poje:

„Tam na zemlji mojega očeta,
tam, kraj vinograda sončnega,
tam je groblja kamna sivega,
ki s pelinom grenkim je prežeta.

Hišica tam stala je kdaj bela...
pa prišlo je besno iz daljave
in se je zagnalo v hišico...
brez ljubezni, brez postave...“

Ni ohranil samo ljubezni do svoje domače govorice, izpolnil je svoje jezikovno znanje, prilil mu liriko svoje duše in rodile so se pesmi.

Takrat se je slovenska beseda morala umakniti med štiri stene. V javnem življenju so jo prepovedali. Bilo pa je neko zatočišče, kjer je mogla kliti. To je bilo semenišče. Tam je Lado Piščanc pisal svoje pesniške prvence, tam so se slovenski dijaki mogli leposlovno in društveno udejstvovati.

Takrat je bil v Gorici škof še Slovenec — mučenik Sedej. Ko je uspelo odstraniti njega, je segla raznarodovalna roka tudi v duhovniške vrste. Skratka: vsemu slovenskemu izobraženstvu so namenili iztrebitev. O metodah ni da bi človek govoril. Zadostuje slučaj učitelja Bratuša, ki so ga umorili z ricinovim oljem.

V takem ozračju je pesnika Ladota nedvomno ščitila njegova duhovska obleka. Služboval je najprej v cerkvi sv. Ignacija v Gorici. Nato v št. Vidu na Vipavskem. Povsod je dvigal narodno zavest. Nešteto je cerkvenih in prosvetnih krožkov in društev, kjer je sodeloval in pomagal.

PESEM

Ceste so vroče,
njive dišijo,
v ajdove cvete
čebule letijo.

Potok zapel je,
veter ga boža,
lastavka v loku
domek obkroža.

Poleg stogovi,
stari mejniki,
v hiši prostorni
znanci svetniki.

Križani v kotu,
molek nad vrati,
kruh in dva stola,
med vsemi pa mati.

M. Jakopič

In potem je prišla vojna. Slovenski živelj na Primorskem se je znašel v brezupnem položaju. Jugoslavija je bila pregažena v nekaj dneh. Takrat so napočili najtežji časi za Slovence, čeprav ti niso nobenemu napovedali vojne. — Primerni za tiste čase so Ladotovi verzi:

„V svetu tulijo viharji,
v temni vihuri begajo ljudje,
hrepene po lepi zarji.“

Prvi znaki spontanega narodnega odpora so povzročili, da je prišel v Gregorčičevo Gorico sam Mussolini in zagrozil izselitev vsega slovenskega prebivalstva. Nadaljni potek nam je vsem znan. Narod je šel v OF, ki je pač takrat bila edina, ki se je naravnost pričela boriti proti osvobodilcem. Narod ni mogel vedeti, da se pod zastavo OF skriva komunizem.

Pesnik in duhovnik Lado Piščanc je to spoznal. Preveč določna so bila početja partizanov in dovolj jasna je bila njih govorica, da ne bi uvidel, da gre poleg narodno-osvobodilne borbe predvsem za komunizem. Kot duhovnik je smatral za svojo dolžnost, da ljudstvo o tem pouči. Prišel je, kakor je tudi iz njegovih pesmi in iz njegovega dnevnika razvidno, na razpotje. Zavest, da je sin vernega naroda in katoliška vzgoja sta potrjevali njegovo odločitev. Straš-

ni dnevi velikanskih grehov proti lastni krvi so pokopali pesnika Lada Piščanca. Verjetno so dotični našli njegov greh v tem, ker je bil duhovnik. Nam je to poglavje gotovo tudi osebnega maščevanja težko razumeti. Toda pesmi Lada Piščanca dovolj in prepričljivo kažejo, da je njih duševni oče bil velik sin svojega naroda. Tisti, ki so pretrgali nit njegovega življenja, so očividno takrat, ko so ga obsodili na smrt, mislili na vse kaj drugega kot na narodnost.

Lado Piščanc:

Duša posestrima

Vsako popoldne ležim sredi trav
kot sad pod drevesi ves zrel in ves zdrav.

V lipah nad mano veter šumi,
kodra razposajen mi mlade lasi.

Ptice pod nebom žehtečim lete,
ko se utrudijo, v zraku za hip obvisi.

V travi, v vetru in soncu se duh
moj umirja, ostri se nek čudežen sluh.

Slutim perut plahutanje preko neba,
posestrima duša k meni vesla.

Vsako popoldne ležim sredi trav,
iz dalje mi nosi krepčilen pozdrav
duša posestrima.

Prežihov Voranc

Na začetku naše moderne literature stoji močna, izvirna in ob enem tako slovenska osebnost Ivana Cankarja. Osebnost tega umetnika in borca, ki je tako pomembno stilistično in jezikovno oplemenitila slovensko prozo, je vtisnila neizbrisni pečat duhovnemu življenju naroda v tedanji in kasnejši dobi. Lahko rečemo, da so sončne in senčne strani Cankarjevega genija, potem ko se je razprostrl pred nami v vsem obsegu v Zbranih spisih, posebno v dvajsetih letih našega stoletja, tako zelo vplivale na slovensko literarno kulturo, da je bil učinek vsekakor dvojne vrste: Čar Cankarjevega pripovedništva, njegova idejna borba in drama njegovega življenja — vse to je vsililo slovenski literaturi nova, strožja merila in napolnilo slovenskega pisatelja z jasnejšim občutkom odgovornosti, kar se tiče oblikovne in vsebinske plasti njegovega ustvarjanja. Hkrati pa je bil vpliv Cankarjanstva tolikšen, da se mu avtorji manjšega formata niso umeli odtegniti in da tedanji leposlovni tvorci — če se niso zapadli v posnemanje — niso uspeli uveljaviti novih poti, ki jih je terjal čas in ki bi odgovarjale tudi drugačnim plastem slovenske duševnosti, ki seveda ni bila nikoli vsa ubrana na strune Cankarjeve notranjosti. In tako je naneslo — vzrokov je bilo več —, da smo med obema vojnama pač dobili mnogo mojstrskih novel, ki bodo brez dvoma ostale, novega realističnega sloga, modernega družbenega romana pa tudi tedaj nismo zmogli in tudi pero sicer nadarjenega, čeprav miselno preprostega Miška Kranjca, nam ga ni dalo.

Tedaj pa se je pojavilo v slovenski književnosti ime Prežihov Voranc. Čeprav spadajo začetki pisateljstva Korosca Lovra Kuharja že v dobo prve svetovne vojne, se nam je razodela njegova oblikovalna sila šele okrog leta 1935, ko je objavil svojo krepko povest „Boj na požiravniku“. Ta in sledeče priobitve so bile sicer novelističnega obsega, že od kraja pa je bilo v njih čuti nov epski prijem, ki je dosegel umetniško raven Cankarja in ki se je ob enem znal osvoboditi začaranega kroga Cankarjevega stila in Cankarjeve miselnosti. Prežihov Voranc je bil izza 1935 tisto upanje, ki nam je obljubljalo, da se bo naša književnost razširila proti novim obzorjem in da bo naposled dobila svoj moderni „veliki tekst“. In to upanje je bilo upravičeno.

S svojim romanom „Požganica“, ki je izšel na predvečer vojne, je Prežihov dokazal zrelost svojega talenta in ob-

enem že odkril vse značilnosti svojega pisateljstva. V razločnem, dosledno zasnovanem orisu je razgrnil nacionalno in socialno problematiko koroskega slovenstva v plebiscitni dobi; v to dramatično zgodovinsko ozadje pa je vtikal vrsto živih tipov in značajev, v katerih je izrazil toplo ljubezen do svojih ožjih rojakov. „Požganica“ je pomenila slovenskemu bralcu ponovno odkritje koroske zemlje, koroskega človeka in ne samo potrdilo, da smo dobili kvalitetnega pripovednika.

Prva knjiga Prežihovega Voranca, ki je prejela Prešernovo nagrado mesta Ljubljane, pa je že takoj vzbudila tudi nekaj pomislekov. Vsekakor je bila snov, ki je seveda zanimala vsakogar, obravnavana na preveč reportažen način in nekatere bistvene pvine dobrega romana so ostale neizdelane. Prežihov je pokazal nedvomen pisateljski dar, oplemeniten z iskrenim človečanskim čustvom; budnemu očesu pa ni bilo težko ugotoviti, da se ta izredni prenovitelj slovenske proze zaradi svoje materialistične idejne utesnjenosti in politične pristranosti ni mogel povzpeti do poslednjega mojstrstva. Njegov sicer prepričevalni prikaz se ni mogel dvigniti do tragične pretresljivosti, ker se ni oziral na neke bistvene sestavine narodne duše in ker v svoji politični oceni ni znal biti do konca pravičen.

Ti pridržki veljajo tudi za njegov drugi roman „Doberdob“, ki ga je posvetil Prežihov usodi slovenskega človeka v prvi svetovni vojni. Kdor je bral „Samorastnike“, ve, da podobne kritične opazke, ki se mi zde potrebne, ne morejo zmanjšati pomembnosti Vorancovega dela za slovensko literaturo. Utegnejo nam samo vzbuditi razmišljanja o združljivosti umetniškega oblikovanja s svetovnimi nazori, ki s svojim dogmatizmom nevarno omejujejo duhovno svobodo.

Dovoljeno je domnevati, da je Prežihov Voranc, čeprav je dolga leta politično služil komunistični ideji, proti koncu svojega življenja sam zaslužil to protislovje. Življenju partijskega agenta se najbrže ni odpovedal samo zaradi razrahljanega zdravja in zaradi nepremagljive sile rojenega pisatelja, da se ves posveti literarnemu poklicu; njegova življenjska filozofija, njegova ljubezen do človeka, sta ga verjetno zmeraj bolj odtujevalei ozkemu miselnemu obzorju boljše vizma. Angleški časnikar Clissold omenja v svoji knjigi „Vihar“ (Whirlwind, London 1949), v kateri piše o jugoslovanskem partizanstvu, da

VTISI

Minila je prva turneja, minila je tudi druga turneja ponosa naše koroske narodne pesmi med naše brate na Goriško in v Trst. Toda še vedno mi je v spominu ta dogodek in mislim, da nisem sam, ki tako misli. Prvič sploh v svojem življenju sem prišel tako daleč, kjer sem še z drugimi svojimi prijatelji pred tako množico nastopil. Čudni občutki so me obdajali pri prvi turneji, toda že prvi trenutki med brati na Primorskem so me pomirili, kajti zdelo se mi je, da sem doma med svojimi najdražjimi. Še malo nisem čutil one osamljenosti, kot sem jo to že marsikdaj občutil, zdelo se mi je, da sem pri nas na Koroskem, ne pa v tuji državi. Ta domačnost, ta ljubeznivost mi je odkrila marsikaj, pokazala mi je, da ni vse tako kot to govore ljudje. Videl sem, da so ljudje, ki govorijo isti materni jezik kot jaz, res ljudje, ne pa najslabše, kot sem to slišal iz tolikih ust. Saj še prej nisem mogel verjeti tem govoricam. Kako bi mogel narod, ki ima za Kraljico brezjansko Mater božjo tako daleč pasti? Vsak narod ima slabe in dobre ljudi. Toda naroda ne smemo samo soditi po slabih, temveč gledati moramo človeku v dušo in videti bomo, da večina ljudi ni slaba, temveč dobra. Tudi rimski narod v početkih pokristjanjevanja ni bil v svojih delih na višku, toda zgodovina je obsodila le posameznike, ne pa ves narod. Isto je tudi pri našem majhnem in toliko trpečem narodu. Ali je narod kriv, če posamezniki vršijo grozodejstva? Ne, to ne more biti! Radi nekaj posameznikov ne moremo obsoditi celega naroda. Ali ni imel ravno naš narod skozi več stoletij duhovnike za voditelje? Poglejmo samo nazaj v zgodovino. Slomšek, Mahnič, Janez Ev. Krek, Jeglič, Korosec in še toliko drugih! Ali niso ti ljudje sejali dobrega semena? Da, sejali so ga in to seme je rodilo dober sad. Žalibog pa se je primešalo temu žlahtnemu semenu tudi nekaj ljuljke, toda radi teh ne smemo uničiti vsega žita. In ta dober sad sem našel tudi med svojimi brati in sestrami na Primorskem. Svojo vero in svoj materni jezik niso zatajili, oboje ljubijo in čuvajo kot punčico svojega očesa. Oh, koliko žrtev in ljubezni je bilo treba, da so slovenske katoliške služkinje zgradile tako stavbo kot jo imajo danes v Trstu! Koliko naših deklet je ravno radi te stavbe ostalo zvestih veri in narodu! Naj pride potem kdor hoče, naj mi pravi kar hoče, mislim, da občevanje s takimi ljudmi ne bo nikomur, najmanj pa meni škodilo. Vam pa, dragi dobromisleči Primorci, zagotavljam, da bom zastavljal vse svoje sile da bom tudi nadalje delal po Vaših smernicah in to so: Bog in narod!

Ne bomo odgovarjali na članek v Slovenskem „svetniku“ (tako namreč pravijo nekemu lističu v št. lenarski fari, op. ur.). Najboljši odgovor temu čečkanju je pismo, ki nam ga je poslal preprost kmečki fant iz št. Lenarta, ki je sam doživel Repentabor.

komunistična partija Prežihovemu med vojno ni več v polni meri zaupala...

Po letu 1945 se je Lovro Kuhar-Prežihov povsem umaknil iz dejavnega političnega življenja. Kakor ruski pisatelj Maksim Gorkij, s katerim imata več skupnih potez, se je najbrže tudi on zamislil ob marsikaterih pojavih revolucije in diktature. Objavil je še roman „Jamnica“, napisan že pred Hitlerjevim napadom na Jugoslavijo, in več prelepih krajskih spisov. Zaradi njegove iskrene, vroče ljubezni do trpečega in ponižanega delovnega ljudstva in do rodnega kraja ga Slovenci — in ne samo koroski — ne bomo nikdar pozabili. Pripravljaj je roman iz srede XIX. stoletja; morda se je tudi s tem hotel izogniti žgočim sodobnim vprašanjem, ki jih pač ne bi smel obravnavati povsem svobodno.

Tragedija slovenskega naroda v našem času ni šla mimo Prežihovega Voranca. Živel jo je intenzivneje kakor mnogi njegovi politični tovariši in nasprotniki. Velicina njegovega pisateljskega mojstrstva pa je neoporečna; s svojim delom se je za trajno zapisal v zgodovino slovenske literature.

Naj mu bo lahka koroska zemlja!

B. Z.

CELOVEC

Slovenska služba božja je vsako nedeljo ob pol devetih v starem bogoslovju (Priesterhausgasse).

Celovčani, kateri se hočejo udeležiti letošnjega romanja na sv. Višarje, naj se oglasio v dušno pastirskem uradu v Celovcu, Viktringerring 26, na desno. Potreben je potni list, če ga imajo, ali pa Identitätsausweis. Vse drugo izvedo v pisarni.

RINKOLE

Lepo smo praznovali dan vednega češčenja. Kljub nedelji, ko je za duhovnike težko, je bilo pet svetih maš, lepo asistirano pranganje in asistirana sveta maša. Tudi naši študentje so prišli domov, prav veseli smo naših študentov, trije so odličnjaki četrti pa je tudi do bro izdelal, Čestitamo! Kar tako naprej. Malo katera vas na Koroškem se more ponasati s štirimi takimi študenti.

Poleg domačega gospoda so prišli na naše češčenje: preč. gg. Franc Brumnik iz Šmarjete ter njegov brat bogoslovec, Vinko Zaletel, Franc Miče, profesor Mihelič, g. Janez Rovar ter bogoslovec Janko Lesjak. Zvečer pri sklepni pridigi so nam g. Brumnik pokazali, kakšno spoštovanje naj nas navdaja pri svetih rečeh. Ob veliki asistenci, da je bil presbiterij premajhen, smo zaključili lep dan vednega češčenja, ko smo cel dan molili in prepevali na čast Jezusu v sveti hostiji.

PODGORA

Havharjeva družina je postavila ob poti, ki pelje mimo hiše, lep lesen križ. V nedeljo, 16. julija smo ga ob lepi udeležbi kljub dvorskemu žeganju in hudi vročini popoldne ob 4. blagoslovili. G. župnik so križ blagoslovili, imeli govor o svetem križu, nato pete litanije matere božje, pevci so zapeli nekaj pobožnih pesmi. Havharjevi družini pa smo hvaležni za ta lep križ, ki nas bo vedno spominjal našega odrešenja po Jezusu Kristusu, našem Odrešeniku. Na lesu križa smo bili odrešeni, zato sveta cerkev sveti Križ tako časti na veliki petek, dva posebna praznika na čast svetemu Križu, Najdenje in Povišanje svetega Križa, je vpeljala Cerkev.

Lepa je bila stara navada, da so delali lesene križe in jih postavili ob križpotih. Lepe so tudi kapelice in zidani križi, a bolj resno nas opominja na naše odrešenje les svetega križa, leseni križi, zato naj bi tem križem dajali prednost in jih bolj zopet upoštevali, gojili in vzdrževali stare in postavljali tudi nove. Tako so nam g. župnik priporočali v svojem govoru.

Do sončnega zahoda je donela nato domača pesem ob vznožju Pece pred hišico pod goro!

BISTRICA PRI PLIBERKU

V nedeljo, 2. julija, smo spremljali k zadnjemu počitku ob obilni udeležbi rajno Stefovo mater, Terezijo Cidej. Rajna mati so bili 74 let stari. Že par let niso bili več trdnega zdravja. Iskali so pomoči pri domačih zdravnikih, a ni bilo več mogoče pomagati. Bolezen je šla svojo pot, da so vedno bolj hiral in trpeli. Poleg telesnih bolečin so imeli tudi dušne bolečine.

Do zadnjega časa so še vedno upali, da bodo pričakali dan, ko se bosta vrnila ljuba sinova iz vojne. A težko pričakovanih, pogrešanih vojakov-sinov ni bilo domov. Mesto veselih novic so prihajale samo žalostne: sinova sta padla tam v daljni Rusiji. Upamo, da so imeli rajna mati veselo snidenje tam nad zvezdami in so našli tam, kar so iskali zastonj na tem svetu. Tam je bilo snidenje za vse tri pri Očetu, ki je v nebesih.

G. župnik so vzeli slovo od rajne matere, cerkveni pevski zbor pa je zapel rajni materi več žalostink v slovo, za kar se mu prav lepo zahvaljujemo. Sploh smo našemu cerkvenemu zboru vedno hvaležni, kadar se poslavlja od naših dragih rajnih s svojo milodonečo pesmijo. Lepa hvala organistu in pev-

cem! Stefovi družini pa naše iskreno sočutje in sožalje.

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

Naši gospod župnik se še odahnil niso mogli, ko so prišli iz Rima. Vse je čakalo na nje: spoved, oklic, pogreb, krstitev, poroka in še Urhova nedelja v Večni vasi!

V Šmihelu smo postali sedaj malo bolj moderni. Vsakih štirinajst dni imamo pri Šercerju kino. Prihaja tako zvana katoliška filmgilda, katero so vpeljali katoliški škofje v Avstriji. Ta „Wanderfilm“ igra samo dobre in lepe filme. Za nas, ki nismo tako vajeni filmov, so včasih celo malo pretežki. Zadnjič smo videli film „Sveti Vincenc“. Videli smo življenje in delovanje tega apostolskega duhovnika, ki premaga vse težave in vsa nasprotovanja iz ljubezni do Boga in bližnjega. Film je bil nekoliko težak in ga niso vsi dobro razumeli. Zato smo bili zadnjo nedeljo 23. 7. našemu filmdirektorju tem bolj hvaležni, da je nam film in vsebino filma pred predstavo malo razložil, posebnost ko je film angleški in pisavo ne moremo tako hitro čitati na filmu.

Igrali so dvakrat, ob 3. in ob 1/2 9. zvečer, „Der Verfolgte“ — „Preganjeni“. Videli smo v tem velikem filmu preganjanje kristjanov v Mehiki. Z velikim zanimanjem smo sledili lepemu filmu in mislili na duhovnike po svetu, ki še tudi danes trpijo preganjanje radi vere od strani brezbožnikov.

Tako malo bolj kaj veselega in luštnega, pa še malo kaj zaljubljenega bi tudi radi videli enkrat v kinu. Pa tega nam g. župnik že ne bodo pokazali tako kmalu. No, kakor slišimo, bo prihodnji film v ponedeljek, 31. 7. ob 1/2 9. zvečer bolj vesel in lušten, če bo tudi zaljubljen, tega pa še ne vemo. Pridite in pogledajte. Vsi lepo valjeni, „Gottesengel sind überall“ — Božji angelci so povsod, to je „Heimkehrerfilm“, vas bo gotovo vse zanimalo.

Šmihelčani nismo vajeni hoditi daleč peš, ker imamo na vasi kar rabimo: avtopostajo, cerkev, pokopališče, občino, pošto, šolo, orožništvo, babico, gostilne, mesarijo, trafiko, mlekarino, kino, prodajalno, sedaj dobimo še moderno mehanično delavnico, peka, kamnolom, opekarja, mizarje, tesarje, zidarje, muzikante, pevce, šivilje, krojače pa še kovače. Zato še vedno velja naša himna: „Veseli bodimo, vesel'ga srca, smo z luštnega kraja, Šmihelva doma.“

DOLINČICE

Naša vas je tako bolj skrita. A vendar je celemu svetu znana, saj je iz naše vasi izšel veliki sin našega naroda, škof Gregorij Rožman. Njegov nečak, Franc Kap, delavec iz Dolinčič, je peljal k oltarju Ivanko Pavlič. Poročali so g. župnik iz Šmihela, dajali so tako resne nauke, da je bilo marsikatero nevesto, tam zadaj, ko je gledala poroko, strah in si je mislila, če pa je v zakonu tako, potem se pa ne bom možila. Si rajši za pojem: „Ne bom se možila“... A pri veseli oseti se vse pozabi. Zato pa župnik kar zopet oklicujejo; o porokah bo mo pa prihodnjič kaj pisali.

DVOR

V nedeljo smo imeli Dvorsko žegnaje. G. župnik oznanijo samo cerkveno slovesnost: obhod z Najsvetejšim in mašo. Pri maši so še malo hudi, da naj ne norimo tako tam po plesišču, pa ko smo lepo opravili cerkveno božjo službo in smo tudi lepo peli ter molili, moramo biti pa tudi „Kol'kor tolk' vesel“ hmtata, hmtata... gre potem celo noč do zjutraj.

Včasih seveda smo bili bolj pridni in pobožni pa nismo rajali, dokler je bilo belo žito pod nebom. Kmet je največji siromak, ker ima delavnico pod milim nebom, sedaj ga muči suša, potem pa dež. Zato je včasih malo bolj bil pobožen in prosil pomoči od Boga, sedaj pa misli, da ga moderno gospodarstvo reši vsega hudega. A brez božje pomoči

in božjega blagoslova ni dežja ob pravem času in tudi ne sonca ob zaželeni uri.

DRABUNAŽE

Medicinska veda močno napreduje. Da imamo pri človeku prav različne operacije, nam je vsem znano. Celo operacije na srcu so danes že običajne.

V novejšem času pa izvajajo živino-zdravniki tudi pri živini operacije, ki so bile še pred par leti neobičajne.

P. d. Pevkar na Drabunažah je imel lepo telico v starosti dveh let in s težo nad 400 kg.

Pojavile so se motnje v prebavi in telico je pričelo napenjati. Poklicani živinozdravnik, dr. Rader, je takoj ugotovil, da ima telica v sebi tuj predmet. Ker pa je želel gospodar za vsako ceno rešiti lepo telico, je g. dr. Rader na željo posestnika poklical g. dr. Kristijana Puschnika iz Št. Jakoba v Rožu, da izvede operacijo, kakor je to on v Rožu že večkrat napravil.

9. majnika je g. dr. Puschnik operacijo izvedel ob pomoči g. dr. Raderja. V telici sta našla žebelj in šivanko. Telica je dobila pred operacijo injekcije in je med operacijo stala. Operacija se je v polni meri posrečila in telica je zopet zdrava.

Priporočamo, da se kmetje v podobnem položaju obračajo na g. dr. Kristijana Puschnika v Št. Jakobu v Rožu.

GALICJA

V ponedeljek 17. julija je bila zlata poroka Smrekarjevih staršev iz Enclnevasi. Le trije „Inčani“ še pomnijo njihovo zeleno poroko na isti dan pred petdesetimi leti. Dolga vrsta težkih let, polna dela in skrbi, dve svetovni vojni, težavne gospodarske prilike, vse to je priden Smrekarjev oče s pomočjo svoje žene preživel in pretrpel.

Zlata poroka je bila prav po stari šegi s poročno mašo in pridigo, ki jo je imel č. g. Komar, ki se je s tem tudi poslovlil od sare. Veliko število sosedov, dece svojih otrok, vnukov in pravnukov sta videla slavljenca na svoji poroki. Mi ju vsi dobro poznamo kot dobra soseda in sovaščana. Njuna pravicoljubnost in poštenost je slovela daleč okoli in predvsem za časa težkega pregnanstva jih imajo izseljenci v dobrem spominu. Seveda ob taki priliki redkega slavlja pridne krščanske družine tudi cerkveni pevski zbor ni zaostajal in je s krasno slovensko pesmijo vedril srca svatom. Sicer nekateri od mlajšega rodu pravijo: „Zdaj smo pa videli, kako se še znajo stari sukat in veselo razsajat, kaj bi se potem nam čudili, če se toliko radi vrtimo.“

Seveda se je pri Kramarju ob tej priliki popilo dosti vina, posebno ko so ukradli častljivo rjušnico in skoraj bi rekli tudi častljivo teto.

Tudi uredništvo našega lista se pridružuje s svojimi voščili in želi slavljenčema, da bi jima še lahko ob biserni poroki napisali pristrčne čestitke.

Voščilo

Smrekarjevim staršem v Enclnivi si želimo ob priliki zlate poroke vse najboljše in še mnogo srečnih zdravih let.

Nisem pozabil časov, ko sem našel v Vaši skromni hiši kot brezdomec toplega zavetišča. Kot postrežljiva mati in oče sta ustregla vsem željam in dejansko olajšala trpljenje in bol in to ne samo meni, marveč vsej naši družini, ki se je nahajala v taborišču. V takih bridkih urah se piše zlata knjiga dobrih src in pravih vernih slovenskih ljudi ljubljene domače vasi. Zato kličem, ko na poroko na žalost nisem mogel priti, Bog plačaj in prisodi Vama še mnogo let.

Janko Urank, mlajši
Celovec

BAJTIŠE

Naša požarna brambra si je nabavila novo motorno brizgalno. V nedeljo 16. julija je bila blagoslovljena ob veliki udeležbi domačih in sosednih požarnih brambovcev in občinstva. Botra je bila gospa Fani Kometter, trgovka v Borovljah. Nato so gasilci zbranim pred očili moč najprej stare brizgalne na ročni pogon in nato delo nove motorke. Vsi so se mogli prepričati, da je motor-

ka ročnejša in močnejša. Sledila je tombola, katere čisti dobiček je bil namenjen za kritje stroškov.

KOTMARA VAS

Dolgo se že nismo nič oglasili iz našega kraja — sedaj se je pa že nabralo nekaj novic, jih pa poročamo. V nedeljo 16. julija smo imeli običajno pranganje pri podružni cerkvi v Šmarjeti. Zelo veliko ljudi se je udeležilo od blizu in daleč te slovesnosti. Saj je tukaj najlepši kraj daleč na okoli in vsak rad prihiti na ta prijazen hriček. V veliki procesiji smo spremljali Najsvetejšo — skozi šmarješko vas — lepo ubrano petje kotmirškega pevskega zbora je še posebno olepšalo vso slovesnost. Po končani slovesnosti smo se pa vrnili k našim gostoljubnim Gorjancem, ki so nam postregli z vsemi različnimi dobrotami.

V zadnjem času so se poročili pri nas Albin Perenjok — naš nekdanji cerkveni pevec in Elza Beguš. Oba zavedna Slovenca, oba vneta prosvetna delavca in igralca. Obilo božjega blagoslova na njihovi življenjski poti. Franc Gabnarč se je tudi naveličal svojega samskega stanu in pripeljal na svoj dom gospodinjo Mici Rožanovo, iz zavedne slovenske krščanske hiše. Tudi njima obilo sreče v novem stanu.

6. julija smo pa spremili na zadnji poti na božjo njivo Kovačevega očeta. Od blizu in daleč so prihiti prijatelji in znanci, da se poslovijo od rajnega očeta, saj so bili splošno priljubljeni in spoštovani ter so vsakemu radi pomagali, kar je bilo le mogoče. Bili so dober zaveden Slovenec — in so radi bili navzoči, kjer koli so imeli Slovenci svoje prireditve — bili so tudi ljubitelj slovenske pesmi, zato jim je tudi kotmirški cerkveni zbor zapel prelepe žalostinke v slovo. Naj počivajo v miru blagi oče v domači zemlji, žalojočim ostalim pa naše iskreno sožalje.

SVEČE

V nedeljo 9. julija 1950 smo se zbrali Svečani ter sploh prebivalci občine Bistrica v Rožu pred spomenikom padlih vojakov poleg naše farne cerkve, da bi prisostvovali odkritju spominskih plošč. Že mnogokrat so izrazili starši ali sorodniki padlih vojakov željo po marmornatih ploščah, na katerih naj bi bila imena rajnih zapisana.

Že oče sedanjega poveljnika požarne brambe je hotel tej želji občanov ugoditi, a žal ga je Bog poklical prej k sebi, tako da načrta ni mogel uresničiti. Njegov sin je nalogo prevzel in jo tudi dovršil.

Dve lepi marmornati plošči krasita poleg onih iz prve svetovne vojne naš spomenik. Imena vojakov so napisana po letnicah, kakor so razni sinovi naše fare padli na bojiščih ali umrli v ujetništvu. Od vsakega vojaka je videti tudi slika.

Ob priliki slavnosti, ki so se vršile, sta govorila domači g. župnik in pa poveljnik požarne brambe Martin Matschitsch. Sledile so tudi deklamacije Linije Matschischeve in Hajnija Schajka. Starši padlih in sorodniki so prisostvovali odkritju plošč ter maši na posebnem prostoru. Pri maši je igrala godba in pel sveški mešani zbor.

ST. ILJ

V „Tedniku“ smo povabili na humsko pranganje vse naše sosede, da si ogledajo novo popravljeno cerkev in nam tudi s prispevki nekaj pomagajo. Odzvali so se tako v takem številu, da že dolgo ni bilo toliko ljudstva na Humcu kot tokrat. Prodajali so pecivo v lastni režiji. Bila je tombola in kar ne bi mislili, ko je bilo pranganje končano, je bilo tudi že do zadnjega vse razprodano. Menda se le redko sliši, da je ob končanem delu, ki je stalo 35.000 S, vse plačano ter je približno 2.000 S ostalo gotovine — to pa že za zvonove! Vsem prisrčni Bog plačaj!

V sredo navrh pa je umrla Podjergom v 80. letu Kranjčeva Lena. Menda sploh ni najti osebe, ki se je tako žrtvovala za dom in toliko let gospodinjala Kranjčevi hiši — in tako vzorno. Ni se znala kregati in noben človek pri njej ni bil tako slab, kot se je že sam štel, Bog jej bodi plačnik in njej se bomo priporočali v priprošnjo!

Bilo je tudi par porok, ena se je od vročine stopila in bo morda z drugim drugom pozneje, sicer pa vse čaka na jesen, ko so hladnejše in daljše noči.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Ribezljevo vino

Z več strani smo dobili vprašanje, kako je treba napraviti ribezljevo vino, da ima prijeten vinski okus in da ostane trajno. Četudi je mogoče letos že malo kasno, vendar hočemo v posebnem članku to opisati. Saj nam more ribezljevo vino nadomestiti pravo vino, je doma pridelano, je zelo okusno, je pa tudi razmeroma poceni. Če samo zaradi naprave ribezljevega vina moremo priporočati, da bi sadili po naših vrtovih več ribezljevega grmičevja. Kjer pa imajo to grmičevje že zasajeno, naj bi s pravilnim oskrbovanjem ribezljevih grmičev čim bolj povečali pridelke.

Ribez, ribezelj, rdeče ali kresno grozdje (die Johannisbeere) daje plod, jagode, ki niso samo za napravo vina, ta sad je zelo osvežujoča in zdravilna jed tudi v presni ali surovi obliki. Iz njega pa je mogoče napraviti tudi okusne sokove, mezge, želeje in kompote.

Toda nas sedaj zanima predvsem naprava dobrega ribezljevega vina. — Dobro in trajno ribezljevo vino bomo napravili le, ako bomo pri napravi tega vina postopali skrbno, previdno in pravilno.

Priprava ribezljevega soka

Ako 1½ kg ribezlja zmečkamo in nato stisnemo, dobimo en liter soka. Važno pa je, da pri stiskanju in že prej pri mečkanju ribezljevih jagod ne pridejo v dotiko z železom, ker bi to neugodno vplivalo na barvo vina. Ribezljev sok vsebuje 20 do 22% (promile) kisline. Dobro in okusno vino pa ne sme imeti več kakor 6 do 8% kisline, ker ima drugače prekisli okus. Zato moramo sok najprej tako razredčiti, da ima samo 6 do največ 8% kisline. To dosežemo zelo enostavno s tem, da prilijemo na vsak liter ribezljevega soka dva litra vode. Ako bi sok še bolj razredčili, to se pravi, da bi prilili še več vode, bi imelo vino neizrazit in prazen okus in tudi barva vina ne bi bila prava, bila bi prebleda.

Poleg kisline, ki daje vinu okus, pa je njegov bistveni del alkohol, ki pa more nastati v pijači samo iz sladkorja. Posebne bakterije ali glivice kvasovke povzročijo v sladki tekočini alkoholno vrenje, pri katerem se spremeni sladkor v alkohol, pri tem pa izhlapeva ogljikova kislina. Pri tem nastane iz dveh delov sladkorja približno en del alkohola.

Ribezljev sok vsebuje le malo sladkorja, približno 6 do 8% (odstotkov). Per pa smo dolžni ribezljevemu soku še vodo, vsebuje ta sok komaj še 2 do 3% sladkorja. Ako bi pustili torej ta sok prevreti, bi dobili vino, ki bi vsebovalo komaj približno 1% alkohola. To pa ne bi bilo nikako vino in tudi ne bi bilo trajno. — Alkohol v ribezljevem vinu moremo povečati samo tako, da ribezljevemu soku umetno dodamo sladkor. Zato pa tudi moremo poljubno dobiti bolj slabo ali pa bolj močno pijačo, če namreč dodamo več ali manj sladkorja.

Navadno, lažje namizno vino iz grozdja vinske trte vsebuje okrog 7 do 10% alkohola, seveda pa so tudi vina, ki vsebujejo mnogo več alkohola. Da dobimo ribezljevo vino v jakosti 7 do 10% alkohola, moramo dodati razredčenemu ribezljevemu soku 12 do 18 dkg sladkorja. Najenostavneje napravimo to tako, da raztopimo 1 kg sladkorja v enem litru tople vode in raztopimo nato prilijemo razredčenemu ribezljevemu soku. Seveda moramo pa ta liter vode vzeti v račun, ko prilivamo vodo še zgoščenemu ribezljevemu soku, ker bi drugače spet dobili preveč razredčen ribezljev sok.

Ako bi seveda hoteli dobiti zelo lahko pijačo, ki vsebuje komaj okrog 4% alkohola, dodamo seveda manj sladkorja, na pr. na 100 litrov razredčenega soka pet kilogramov sladkorja.

Ako hočemo napraviti na primer 10 litrov srednje močnega ribezljevega vina, vzamemo 5 kg ribezljevih jagod. Iz teh dobimo 3½ litra soka, kateremu primešamo malo manj kot 7 litrov vode in dodamo 1½ kg sladkorja. S tem, da dodamo soku sladkor, se seveda vsebina poveča približno za pol litra; tega povečanja vsebine pa ne vzamemo v račun, ker se pozneje, ko vino po vrenju pretakamo, spet približno toliko izgubi.

ker ostane približno ravno toliko usedline na dnu posode.

Mošt vre

Ko smo tako pripravili sok, ki naj prevre v vino, natočimo ta sok v primerno posodo; to je v sod ali v veliko steklenico. Posoda pa mora biti tako velika, da je napolnjena s sokom največ do štiri petine vsebine. Ko začne namreč tekočina, to je ribezljev mošt, vreti, se razvija ogljikova kislina, vsebina se zaradi tega poveča in mošt bi v posodi prekipel, ako bi posodo nalili do vrha.

Vsak sadni mošt vsebuje glivice kvasovke navadno v zadostni količini, da povzročijo v njem alkoholno vrenje, ker jih je vedno dosti v zraku, od koder pridejo v mošt. Ako pa hočemo pospešiti vrenje in ako hočemo imeti bolj enotno vrenje, dodamo čiste kvasovke, ki jih moremo dobiti pri kmetijskem poskusnem zavodu v Celovcu.

Glivice kvasovke, ki povzročajo alkoholno vrenje, so seveda živa bitja in se morajo zato hraniti. Njihova hrana pa ni sladkor, kot hrano uporabljajo beljakovinate snovi v moštu. Sadni in vinski mošt ima dosti teh snovi že v sebi, ne pa ribezljev mošt, ki smo ga pripravili na opisani način. Ako hočemo doseči v tem ribezljevem moštu čim bolj pravilno vrenje, mu moramo dodati za hrano glivic kvasovk dušično snov. Zato dodamo moštu na vsakih 10 litrov približno dva grama ali eno noževko konico slamiaka v prašku, ki ga dobimo lahko v vsaki drogeriji. Ako še enkrat ponovimo, potrebujemo za 10 litrov srednje močnega ribezljevega vina: tri litre ribezljevega soka, sedem litrov vode, eden in pol kilograma sladkorja ter dva grama slamiaka, in pa glivice kvasovke, ako smo jih kupili pri kmetijskem poskusnem zavodu.

Da vrenje v posodi pravilno poteka in da dobimo dobro vino, je priporočljivo, da damo na odprtino posode vrelo veho ali vrelo cev, ki jo tudi dobimo lahko poceni v vsaki večji trgovini s steklenino. Vsekakor pa naj ima posoda, v kateri vre ribezljev mošt, čim ožji vrat, da pač lahko vhaaja iz posode ogljikova kislina, ki se pri moštu tvori, da pa more priti v posodo čim manj zraka.

Vino je gotovo

Vrenje naj bi bilo čim preje končano. To pa se zgodi pri temperaturi okrog 20° C. Pri prenizki toploti vrenje poteka zelo počasi ali pa se sploh vstavi, na vrenje in kakovost vina pa vpliva neugodno tudi previsoka temperatura. Prvo burno vrenje traja približno 6 do 8 dni, nato sledi glavno vrenje, ki traja 8 do 10 tednov in s tem je vrenje končano. Vino, ki se je v tem času že očistilo in zbristilo, je treba sedaj pretočiti v čisto posodo ali pa v steklenice in spraviti v hladnem prostoru.

Ribezljevo vino seveda nima sladkega okusa. Ako hočemo sladko ribezljevo vino, mu dodamo pred uporabo dva do tri dekagrame sladkorja na en liter vina. Ako pa že takoj moštu dodamo toliko sladkorja, da nastane iz njega 14 do 15% alkohola in je še nekaj sladkorja ostalo neprevretega, ta visoki odstotek alkohola ubija glivice kvasovke in vino ostane močno pa vendar sladko. To je desertno ribezljevo vino, ki ostane trajno sladko. Tega dobimo torej tako, da smo razredčenemu ribezljevemu soku dodali 25 do 30 dkg sladkorja na vsak liter soka. Tako ribezljevo vino dobi polagoma svetlo rjavkasto barvo in se proti svetlobi sveti kot biser, po okusu in vonju pa je podobno sladkim južnim pravim vinom.

Paradiž v Arabiji

V srcu arabske puščave pri Al Kharju rastejo dateljnove palme, zdravilna zelišča, ki jih pobirajo 14krat v letu in ogromne dinje; ta ogromni razkošni vrt, ki je oddaljen 450 km od Perzijskega zaliva, je neko bajno čudo. Ta oaza se raztega na površini 15.200 hektarjev in je postala središče poizkusnega delovanja ameriških tehnikov, katere je sam kralj Ibn Saud poklical v letu 1946 v Arabijo, da proučijo vse možnosti poljedelskega izboljšanja te dežele za njihovo bodočo uvedbo.

Med 22 ameriškimi izvedenci, ki jih vodi Ken Edvards, so sami agrarni in mehanični strokovnjaki, profesorji agrarnih ved in poljedelci. V kratkem času so dokazali, kako bi mogla arabska dežela pridelati ves živež, ki ga potrebuje, medtem ko zdaj pridelale 20%. Dokazali so to na neodvrgljiv način, ki je skoraj neverjeten. Tako n. pr. že morajo nabirati vsaki mesec paradižnike, korenje, čebule itd. Zdravilna zelišča rastejo tako nenavadno hitro, da jih morajo v poletnem času porezati vsakih 14 dni. Pridelava žita je narasla na 33 hl na hektar. Po mnenju nekega ameriškega tehnika bo arabska dežela mogla v kratkem pridelati zase vse potrebno žito, in riž. Ena prvih nalog, ki jih je morala ameriška misija izvršiti, je bilo pač izboljšanje dateljnov, ki je najglavnejši arabski pridelek. Dosežen je bil 50% izboljšek s tem, da so uporabili boljša semena in umetna gnojila, ter da so se borili proti zajedalcem in poskrbeli za umno razdelitev vode.

Vsled teh vidnih uspehov so organizirali druga štiri kmetijska središča v drugih krajih arabske dežele in to vedno pod nadzorstvom ameriških tehnikov. Ena najtežjih ovir, ki jo je bilo treba premagati, je bilo vprašanje namakanja. Dobava vode je v Arabiji zelo nesorazmerno razdeljena: v nekaterih krajih je vode preveč kot n. pr. v Horufu, kjer lahko namakajo 10.000 hektarjev zemlje, kljub vsemu pomanjkanju potrebnih naprav, ki bi zabranile izgubo velikih množin vode, a v drugih krajih zopet — katerih pa je večina —

je treba dovajati vode iz vodnjakov z motornimi črpalkami ter s primitivnimi sredstvi, kot z osli in kamelami. V Al Kharju črpa moderna naprava 26.000 l vode na minuto; kljub temu pa je mnogo več vodnjakov, ki obratujejo s kamelami in osli. Ni pa še ugotovljeno, koliko vodnih rezerv ima Arabija; nimajo nikarih podatkov o padavinah, tako da je potreben splošen pregled dežele; s tem delom pa so že pričeli.

Natančno niti ne vedo, kako visoko je število prebivalstva: po uradnih podatkih bi ga moralo biti tri do šest milijonov, a od tega je polovica nomadov — beduincev. Še pred 16 leti so živeli Arabci bolj ali manj na isti način kot njihovi predniki pred 4000 leti; dežela je bila revna in ločena od ostalega sveta, izvzema vsakoletna romanja iz vseh krajev v sveto mesto Meko, kjer se je rodil Mohamed ali v Medino, kjer je umrl.

V letu 1933 pa se je vse spremenilo. Mala skupina ameriških raziskovalcev sestave zemlje (geologov) je začela preiskovati petrolejske koncesije z dovoljenjem kralja Ibn Sauda, ki so postale eden najbogatejših petrolejskih virov. Kralj Ibn Saud uporablja dohodke, ki jih dobiva za petrolej, za izboljšanje življenjske ravni svojega ljudstva. Zato se lahko danes Saudova Arabija ponaša z raznimi vzgojnimi, prometnimi, kmetijskimi in zdravstvenimi izboljšanji.

Malo več kot pred 10 leti, in sicer v letu 1936, je dospel Ken Edvards v Arabijo s 5 tovariši, ter pričel z izvedbo izboljševalnih načrtov. Leto pozneje je imel Edvards že 20 pomočnikov: kralj je bil tako zadovoljen z izvršenim delom, da je dal Edvardu nalog, naj se vrne v Ameriko ter naj pripelje s seboj še drugih 15 specialistev. Tudi prestolonaslednik Amir Saud, energičen mož pri 45 letih, je zelo navdušen nad izvršenim delom. „Kar najbolj občudujem pri Amerikancih“, tako je rekel, „je njihovo spoštovanje do naših navad, do naše vere in naših tradicij; nikoli ni prišlo do najmanjšega incidenta.“ Amerikan-

Cene

kmetijskih pridelkov na veliko

(Cene pri vnovčevalni zadrugi za zelenjavo in sadje v Celovcu, v šilingih za 1 kilogram)

Kumare 1.20 do 1.50, fižol v stročju 2.25 do 2.50, paradižniki 3.50 do 3.80, paprika 3.— do 7.—, belo zelje 0.70 do 1.—, rdeče zelje 1.25 do 1.50, korenje 1.80 do 2.—, peteršilj (z zelenjem in korenem) 2.25 do 2.50, zelena 2.25 do 2.50, rdeča pesa 0.70 do 1.20, čebula 1.80 do 2.—, zgodnja jabolka (po kakovosti) 1.— do 2.50, zgodnji krompir 0.90 do 1.10.

AUREOMICIN POSPEŠUJE RAST

Splošno znano je, da pospešuje aureomicin rast; čeprav še ni točno dognano, na kak način učinkuje aureomicin pri tem, je vendar na dlani znanstvena kot tudi praktična važnost te ugotovitve. Tako so pri reji prašičev ugotovili, da so prašiči, katerim so v krmo primešali na vsak kilogram po 2,50 g nečistega aureomicina, pridobili še enkrat toliko na teži kot prašiči, katere so krmili z enako hrano brez aureomicina.

JEKLO, KI NE ZARJAVI

V neki britanski jeklarni se uvedli nov postopek za izdelovanje jekla, ki ne zarjavi. Postopek omogoča cenejšo proizvodnjo in istočasno izboljšuje kakovost jekla. V električne talilnice vpihavaajo kisik in tako dvignejo temperaturo nad 2000 stopinj.

Ta postopek ne skrajšuje samo znatno trajanje taljenja, ampak zmanjšuje tudi odstotek primesi premoga v jeklu na 0,5. Poleg tega omogoča tudi ponovno taljenje odpadkov jekla, ki ne zarjavi, v običajnih plavžih. Doslej so lahko uporabili le majhen odstotek teh odpadkov v visoko frekvenčnih plavžih. Skupno s temi odpadki so ostajale neizkoriščene tudi dragocene zlitine, ki so vsebovale krom.

Jeklo, ki ga izdelujejo s tem novim postopkom, odlikujejo tudi prednosti pri končni uporabi, ker je bolj prožno, bolj kovno in bolj enotno. Iz tega jekla delajo na primer lahko tudi žico, ki ima samo en mikron premera, katero uporabljajo za filtre pri letalskih motorjih.

NAHOD BO IZGINIL

Skupina angleških znanstvenikov je iznašla nov izum, ki omogoča takojšnje ozdravljenje nahoda: zdravilo je znano pod imenom sigle CF 9.

To zdravilno sredstvo še ni bilo uradno preizkušeno, vsekakor pa se potrjuje, da je pri 6 slučajih kar čez noč izginila vsaka sled nahoda. CF 9 so razdelili vsem zdravnikom in angleškim veterinarjem pri raziskovalnih centrih.

Prve vesti o iznajdbi tega zdravila je objavil poslanec Fredrik Errol v poslanski zbornici z izjavo, da je ta iznajdba še večja kot penicilin.

DEŽNIK S SPREMENLJIVO BARVO

Tovarna dežnikov A. Eichenbaum v New Yorku izdeluje dežnike, ki spreminjajo barvo v skladu z barvo ženske obleke.

Z vrsto različnih preoblek iz vinilita in s posebno napravljenim okvirom se lahko spremeni preobleko dežnika v dveh do štirih minutah.

Posamezne preobleke so različne barve, in imajo razne vzorce, od navadno črne, do raznih drugih. Dežnik ima tudi prozorno plastično varnostno preobleko. Da spremeni preobleko, izpustiš konice jeklenih reber, tako, da pade cela preobleka iz okvira in se lahko nato nadene druga.

ci so celo prenesli svoj nedeljski praznik na petek, ki je posvečen dan Mohamedancev.

Treba je reči, da je življenje Amerikancev v Arabiji vse kaj drugega kot romantična pustolovščina. Vročina je huda, v zraku je polno muh, eksotičen je jezik, še bolj pa noša. Noči so pa tako samotne, da vsakdo s hrepenenjem misli na svojo družino, ki je tam daleč preko oceana.

Ali s svojim vztrajnim delom, s svojimi velikimi uspehi je ta skupina Amerikancev dokazala svetu, kaj morejo doseči izvežbani ljudje s primernimi sredstvi.

Na grobu sv. Cirila v Rimu

Iz Rima nam poročajo, da je na praznik slovanskih apostolov bratov sv. Cirila in Metoda, dne 5. julija prispela na svojem romanju v Rim skupina češkoslovaških beguncev. S seboj so prinesli lesen, zelo lepo izdelan velik križ, ki so ga podarili svetemu očetu. Ta križ bo najprej razstavljen skupno z drugimi darovi, ki jih je že in jih bo še dobil papež za sveto leto, v svetoletni razstavi. Po končani razstavi pa bodo postavili ta križ najbrž v cerkvi sv. Klementa, kjer je grob svetega Cirila.

Ta križ, ki so ga prinesli češkoslovaški begunci v Rim, naj bi tako lepo predstavljal najprej bedo in gorje beguncev. To naj bi označevala trnjeva krona, ki je pritrjena na križ. Nadalje pa naj bi predstavljal ta križ tudi hrepenjenje po miru na zemlji. Ta mir naj bi raztrgal z duhom krščanske miselnosti in z resnico ter pravo demokracijo vse zastore, ki danes ločijo svet. To hrepenjenje po miru preko vseh zastorov prav lepo in nazorno označuje na križu golob z oljčno vejico, ki ima

istočasno tudi protikomunistično značenje.

Rimski romarji so se pri tem spominjali tudi svetega Prokopa, zmagovalca nad hudobnim duhom in so v čast temu svetniku zložili tudi begunsko pesem in lepo molitev. Saj nam more biti sveti Prokop kot borec proti zapeljivi moči hudobnega duha pravi vzor v naših dneh in v današnjih razmerah.

Begunski križ je napravljen iz lesa planinskega hrasta in so ga češkoslovaški begunci sami izgotovili. Ta križ naj na večne čase spominja na težke dni današnjega časa. Ta križ naj bi bil pa tudi cilj slovanskih romarjev, ki prihajajo v Rim. Vsa simbolika tega križa nam izredno lepo izraža duh današnjega časa pa tudi naše lastne misli.

Češkoslovaške begunce je sprejel v avdienci tudi sveti oče, ki se je posebej zanimal za razmere med češkimi in slovanskimi begunci. O tem romanju so pisali skoraj vsi rimski časopisi. Romanje je organizirala češkoslovaška begunska organizacija „Meta“.

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 5. strani.)

ZVABEK

Letos bi obhajal v sredi svojih faranov zlato mašo č. g. župnik Franc Uranšek. Na svetu tega jubileja ni dočkal. Umrli je 29. 1. 1948 v 74. letu starosti. Celih 42 let je deloval neumorno za dušni in tudi telesni blagor faranov. Bil je zares oče in najboljši prijatelj vsem. Zato so se farani hvaležno spominjali dne 19. julija 50 letnice njegove nove maše in posvečenja. Opravili so skupno v farni cerkvi zahvalno sv. mašo in se nato zbrali ob grobu pokojnega dušnega pastirja k zahvalni molitvi. Blagi g. župnik se je žrtvoval za nas, hotel je biti prav vsem vse, vse je ljubil in Kristusovi ljubezni, da bi vse pridobil za Kristusa in vse osrečil. Zato je pa njegova blagovest šla k srcu, poučevala, vzpodbujala, tolažila in vodila na poti k večnemu zveličanju. Poleg skrbi za lepoto hiše božje pri farni cerkvi sv. Štefana je s posebno vnamo zahajal k romarski cerkvi Marije na Svetem mestu, kjer je znal romarje navduševati za češčenje Marije in posnemanje njenega življenja. Posvetil je svojo skrb tudi podružnici sv. Lucije, kjer so se tekom njegovega župnikovanja posebno lepo obhajali romarski dnevi sv. Lucije in sv. Lorenca. Tudi podružnice sv. Jurja na častitljivem zgodovinskem hribu ni zanemarjal. Vodovod v Žvabeku je sad njegovega dela. Kjer je le mogel, je pomagal kmetom in delavcem z nasveti in pomagal po svojih možnostih. Naj blagi pokojni

dušni pastir prosi pri Očetu za nas, naj nam izprosi duhovniških poklicev.

LEŠE

Minulo soboto v poznem popoldnevu so se zgoštile megle, nebo se je zatemnilo in nad našo okolico je bilo kakor iz škafa. Padala je toča, nekaj minut celo suha in nam napravila veliko škodo. Uničen je velik del sadja, ki je letos dobro kazalo. razbit oves, katerega imamo po večini že požetega, vendar še na polju in močno prizadeta sta krompir in koruza.

Že pomladansko žito je posušeno močno trpelo in ostalo dozorelo, ker se je le bolj posušilo kakor dozorelo, sedaj pa še dodatna škoda po toči, tako da zaskrbljeni zremo v zimo.

O bogati izbiri

Blago za prave
narodne Dirndle

TSCHERNUTTER

CELOVEC-KLAGENFURT
Karfreitstraße 1

„Komsomol“ brez Boga

Važnost brezbožne vzgoje mladih sovjetskih komunistov je razvidna iz uradne izjave, da se član Komsomola (zveze mladih komunistov) ne sme poročiti v cerkvi, ker bi to neposredno nasprotovalo pravilom Komsomola.

„Komsomolskaja Pravda“, glasilo omenjene zveze, je odgovorila na vprašanje tovariša M., če lahko ugotovi prošnji zaročenke, da se poroči v cerkvi.

KUPUJEM

KOŽE IN KOŽUHOVINO

po najvišjih dnevnih cenah

Hans Ban

TRGOVINA Z USNJEM

Celovec-Klagenfurt, Osterwitzg. 4

Prevzamem kože tudi v strojenje.

Uredništvo je odgovorilo, da bi to pomenilo kršiti obvezo, ki jo je prevzel član Komsomola, da „bo vodil neusmiljen boj proti verskim predsodkom in praznoverju“.

List je objavil več pisem, ki so mu jih čitatelji poslali z ozirom na omenjeni odgovor. Tisti, ki so pisali ta pisma, so glasno podpirajo odgovor, dan tovarišu M., in smatrajo, da to vprašanje dokazuje pomanjkanje načela in prepričanja, pravi „Komsomolskaja Pravda“.

Tovariši Olejnik, Verzunov in Novikov so pisali, da bi se bil tovariš M. sam izključil iz Komsomola, če bi pristal, da se poroči v cerkvi. Kot član Komsomola je dolžan pojasniti svoji zaročenki, in drugim prijateljem Komsomola škodo, ki jo povzročajo verski predsodki. „Sklenili smo“, pišejo ti tovariši, „prirediti za vojake razgovore o vprašanju „vera in znanost“, ki bodo dokazali veliko vlogo znanosti v našem življenju in škodo, ki jo povzroča vera.“

Nekateri so grajali komsomolsko organizacijo, kateri pripada M., češ da mu ni pojasnila, kar zahteva od nje. Nikolenko, dijak kijevske tehnične rudarske šole, je pisal: „Mi člani Komsomola se moramo boriti proti verskemu praznoverju in prepričati, da naši tovariši podležejo tujemu vplivu. Naša znanost se razvija dan za dnem, in je že pred dolgim časom dokazala, da ni bogov.“

Tovariša Mičkovič in Aleksandrovič pa pišeta: „Večji del naše mladine je prost vsega praznoverja in predsodkov. Sovjetska mladina pojmuje naravne in socialne pojave znanstveno in materialistično. Toda še je nekaj mladih ljudi, na katere vpliva preteklost. Ljubijo cer-

kvene obrede, verujejo v razne znake. Tolmačimo ta dejstva s pomanjkanjem vzgoje v komsomolskih organizacijah.

Za sovjetske komuniste ni Boga. Vera je praznoverje. Komunist se ne sme poročiti v cerkvi, ker je to verski predsodek in praznoverje. Kdor se poroči v cerkvi, ne more biti član Komsomola. Vera škoduje človeštvu. Vera nasprotuje znanosti.

Vsa ta brezverska načela so prevzeli tudi naši komunisti. Kljub temu očitnemu brezboštvu pa trdijo, da niso proti veri. Tudi pri nas imajo komunisti svojo mladinsko organizacijo Komsomol, ki je popolnoma taka kakor je njihov vzor v Sovjetski zvezi in kakor so mladinske komunistične organizacije po vsem svetu.

Na Višarje

Podjuna, Zilja, Rož — Romanje 25. do 26. avgusta in 2. do 3. septembra k višarski MATERI BOŽJI

Fare, katere se udeležijo romanja 25. in 26. avgusta, smo navedli v zadnji številki. V naslednjem so navedene fare, ki pridejo na vrsto 2. in 3. septembra.

Kotmara ves, Žihpolje, Radiše, Podkrnos, Pokrče, Bistrica na Zilji, Podgorje, Sveče, Hodiše, Bistrica v Rožu, Bilčovs, Št. Janž, Šmarjeta pri Velikovu, Plajbérk, Loga ves, Gozdanje, Dvor, Škofiče, Domačale, Šmiklavž ob Dravi, Lipa, Skočidol, Loče, Ledince, Št. Jakob v Rožu, Brnca, Št. Lenart, Rožek, Št. Tomaž pri Celovcu, Celovec, Kapla na Dravi, Glinje, Golšova, Brdo pri Smohorju, Gorje pri Zilji, Marija na Zilji, Melviče, Šmarjeta v Rožu, Šteben pri Maloščah, Sv. Štefan na Zilji, Sele, Borovlje.

Modna trgovina

SAMONIG

nudi:

Ia ženske svilene dokolenke
v vseh barvah S 14.90

BELJAK-VILLACH
Weißbriachgasse 12

Karel Mauser:

Mrtvi rod

IZVIREN ROMAN IZ ZILJSKE DOLINE

35.

Podlipnik se ne vda. Se ne more! Podlipniki brez poganjka. To je smrt, to je konec. Komu naj se debeli les, če ne bo gospodarja, komu naj rode njive, če ga ne bo, ki bi oral?

Podlipnik z železno roko ustavlja misel, ki vrta kakore naprej. Poganjek Podlipnikov rod ima. Močan, trden poganjek.

Koga?

Močinega Nanteja.

Ta ni Podlipnikov, pobija Podlipnik misel kakor kačo. Ni Podlipnikov! Ni! Pa je vendar, tišči misel mirno naprej.

Podlipnik sedi na postelji, s sivimi očmi grabi v temo in z onemoglimi rokami poriva misel nazaj.

Pa ni, ni, ni!

Misel se smeje. Mirno kakor otrok, ki je daleč od močne in sovražne roke.

Ne pomaga tajiti, Podlipnik.

Vse žile v Podlipniku utripajo in vpijejo, toda misel je močnejša. Tlači, pritiska, davi, draži. — Podlipnik lovi sapo in se ne more več braniti.

Proti jutru se misel umakne in v polsnu pričaka Podlipnik prvi svit.

Tako je vsako noč.

Foltejeve noči so mirnejše. Strah, ki ga je kakor s kleščami držal prav do zadnjega, je usihal. Prvo noč, ko se je vrnil iz Beljaka, je bil samo neizrečeno truden. Nobene misli ni bilo v srcu. Samo Gretina slika je vstala iz teme, njen briedek nasmeh, pa še ta slika je koj ugasnila. Zaspal je kakor ubit.

Po prvih dneh je strah docela ugasnil. Gretino zdravje se je boljšalo.

Zdaj se je tudi v Folteju zganila Podlipnikova kri. Sprva neizvedno, mimogrede, nato je butnila kakor val.

Folteju se je zdela misel grešna. Spomnil se je žalostnih Gretinih oči, njenih prošelj, njenega ozkega belega obraza.

S silo je potlačil misel nazaj. Zdelo se mu je, da s Podlipnikovo mislijo pohodi vse svoje in Gretino trpljenje.

Otrok je umrl.

Foltej vidi ubogo zverženo telesce, ki ni moglo živeti. Za pest obraza ni bilo.

Kdo je kriv? Mar more Greta zato, da je otrok umrl? Se ni dovolj mučila zanj?

Očetova misel ga boli. Kakor da so oče vseskozi živeli samo v pričakovanju na otroka, na poganjek, ki bo ob svojem času ozelenil Podlipnikov rod. Za Greto jim ni bilo, v Grati so videli samo

del Pečnikove bogatije, ki bo pomnožila Podlipnikovo moč. In še nekaj. Cepiko, ki bo na Podlipnikovi veji pognala nove brste. Nič več.

Čeprav ga je očetova misel bolela, je nazadnje z grozo spoznal, da je tudi v njemu živa. Iz dneva v dan je strah za Gretino življenje sahnil. Ure, v katerih je čakal na odločitev in skoraj norel od žalosti, so se mu zdele tako nenavadne kakor da jih ni bilo.

S silo je potlačil misel. Grete še domov ni pa ji že zapirajo vrata. Ne z besedo, z mislijo, ki je tako Podlipnikova, da kar skeli.

*

Greta se je vrnila šele malo pred svečnico. Foltej je odšel v Beljak koj s prvim vlakom, ker je namerjal še to in ono kupiti. Podlipnik ga je pospremil na dvor in Foltej je videl, da bi oče še nekaj radi rekli.

„V Čajni se bosta gotovo ustavila,“ so krehnili, ko se je Foltej skoraj že namenil za vogal.

„Mimo Pečnika ne moreva, to se ve,“ je rekel mirno Foltej.

„Potlej bi jaz z vozom prišel kar k Pečniku,“ je izdaval Podlipnik. „S sanmi tako ni, da bi šel. Je preveč zvožena cesta.“

„Nemara bo resen boljše z vozom,“ je pritrdil Foltej. „Prišla bova s popoldan-

skim vlakom. Popoldne bo vsaj nekaj sonca.“

Podlipnik se je obrnil in odšel nazaj v hišo.

Greta je že opravljena čakala. Vesele in žalost sta se ji brala z obraza, ko je Foltej vstopil.

Foltej v tem hipu ni pustil, da bi v njem spregovorila Podlipnikova misel. Gretin obraz je bil tako prosojen, tako čudno bel, da je bil Foltej mehak kakor testo.

Koj sta odšla v mesto. Foltej ji je sicer branil in jo prosil, naj bi ostala do opoldne še v bolnici, toda ni imela obznanja.

„Tako težko se vidim v tej sobi in na teh tihih hodnikih,“ ga je prosila. „Toliko hudega je v njih.“

Ni se dala preprositi.

Na cesti jo je za hip prijela slabost, ki pa je koj prešla. Rezan zimski zrak ji je obarval lica.

„Kaj oče pravijo?“ se je nenadoma ustavila in se zazrla v Folteja.

Vedel je, na kaj žinja, pa se je napravil nevednega.

„Veseli so, da boš prišla.“

„Ne žinjam tega. Zavoljo otroka.“

„Nič niso rekli,“ je prišel v zadrego. „Bali so se, da bi se še tebi kaj zgodilo.“

Dobro se ji je zdelo.

(Dalje prihodnjič)

Slavenske oddaje v radiu

SREDA, 26. julija:

14.30—15.00 Poročila; predavanje za gospodarje; zanimivosti.

ČETRTEK, 27. julija:

14.30—15.00 Poročila; predavanje za gospodinje; zdravniško predavanje.

PETEK, 28. julija:

14.30—15.00 Poročila; pregled svetovnega tiska.

SOBOTA, 29. julija:

9.00—9.30 Literarna oddaja.

NEDELJA, 30. julija:

7.15—7.45 Duhovna obnova; pester jutranji spored.

PONEDELJEK, 31. julija:

14.30—15.00 Poročila; „Zakaj bežijo Rusi na zahod?“

TOREK, 1. avgusta:

14.30—15.00 Poročila; zdravniško predavanje.

18.30—19.00 Polurna glasbena oddaja.

SREDA, 2. avgusta:

14.30—15.00 Poročila; predavanje za gospodarje; zanimivosti.

Radio Schmidt

„Velika hiša malega človeka“

Radioaparati za vsakogar. Tovar-
niško novi 4 cevni Super od 526 S
naprej. — Popolnoma prenovljeni
aparati od 200 S dalje.Najbolj moderna popravilnica.
Žarnice za dom in preprodajo.**CELOVEC - KLAGENFURT**

Bahnhofstr. 22 — Tel. 29—48

**NAJVEČJA IZBIRA
MOŠKIH SRAJC**z orig. italijanskim krojem
ovratnika**Grüner****Celovec - Klagenfurt**
BurggasseSRAJCE — POLOSRAJCE
KRATKE NOGAVICE
SPODNJE HLAČE
SPALNE SRAJCE
MOŠKO PERILO
DOKOLENKE
PIZAME
ROBICI**Pichler**

Beljak - Villach - Bahnhofstraße 9

Zelo poceni kupite
PRI RAZPRODAJAH
v trgovski hiši**GEORG****Umschaden****CELOVEC-KLAGENFURT**
Bahnhofstrasse 7**Hotel Mosser**

BELJAK - VILLACH

RESTAVRACIJA
ESPRESSO
BUFFET

Dnevno ples na prostem na dravski terasi

Ne mislijo z lastnimi možganiKomunisti navadno zakrivajo svoje
resnične namene z zavitimi načelnimi
razpravljanji, včasih pa jim vendar uide
resnica. Ta resnica je zelo preprosta.
Na kongresu češkoslovaške komuni-
stične stranke, na katerem so razprav-
ljali o zadevi bivšega zunanjega mini-
stri Vladimírja Clementisa, je prišla na
dan. Ta dogodek nam lepo opisuje
ameriški dnevnik „Philadelphia Inqui-
rer“, ki pravi:„Češki komunistični prvak, ki je ob-
sodil Clementisa, je dejal: Komunist
mora v vsakem položaju in v vseh oko-
ličinah brezpogojno verovati v Sovjet-
sko zvezo in velikega Stalina. V tem gr-
mu tiči zajec, nadaljuje omenjeni dnev-
nik. Vse te knjige, dolgovazne in zple-
tene razprave, vse za lase privlečne do-
kaze, ki so komunistom tako dragi, lah-
ko zdaj vržemo skozi okno. Le eno je
potrebno, gledati, kaj Stalin dela, in
poslušati, kaj govori. Stalin se ne more
zmotiti. Poslušaj, da spregovori Stalin,
nato pa se ukloni in ubogaj.“Komu ta sistem koristi? V prvi vrsti
seveda Stalinu in pa Sovjetski zvezi, ki
ima pokorno armado komunistov, raz-
tresenih po vsem svetu.Pameten človek seveda ne more raz-
zumeti, kako je mogoče, da more kdo
pripisovati Stalinu lastnosti, katere
gredo le božanskemu bitju. Kljub temu
pa vemo, da so pri nas in drugod še
vedno ljudje, ki ne mislijo z lastnimi
možgani in so pripravljeni izpolniti sle-
herno Stalinovo željo. Ti ljudje so da-
nes najbolj nevarni na svetu.“**MALI OGLAS**Iščem izkušeno varuhinjo za polletne-
nega in poldrugoltnega otroka. Več
pove Maria Schimentz, Podravlje-
Föderlach.**ELEKTRO-****INSTALACIJSKI
MATERIAL**

NADALJE

**MOTORJI
DINAMO-stroji**

IN

RADIO-aparati

NUDI:

SELINSCHKE**PRI SIUTZ-U****CELOVEC - KLAGENFURT**
RENNGASSE 5**FILME**

DOBITE PRI FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER

DOMGASSE 4

CELOVEC - KLAGENFURT

Razpošiljanje po pošti

Nakup**ZELEZA
STAREGA ZELEZA
KOVIN
KOSTI
PAPIRJA****G. Feick**

železo, kovine, stroji

Celovec - Klagenfurt, Salmstraße 7
Telefon 1486**POPRAVILA****VSEH VRST**radio-aparatur, gramofonov,
likalnikov in drugo

pri

HANS KREUTZ

Kramergasse 11, tel. 21—73

De Cillia**BARVE IN LAKE**

DOBITE sedaj tudi v Kanaltaler- naselbini v TRGOVINI

Wolfgang MOROCUTTI**CELOVEC - KLAGENFURT, Siebenhügelstraße 73****Vsaki gospodinj
povečuje gotovost**in samozavest, ako ve,
da je pri peki vsaka
napaka izključena, ker
uporablja KÖNIG-ov
pecilni prašek v slika-
nicah. Že na tisoče go-
spodinje je preizkusilo,
da je kakovost KÖNIG-
ovih pecilnih praškov
popolnoma zanesljiva.
Dragoceno gotovost pa
daje pri peki tudi dej-
stvo, ker na receptu v
slikanici natančno vidi-
mo, pravilni postopek.**Gospodinj König pomaga**
BACKPULVER**KINO****Celovec - Klagenfurt**

Predstave ob 16., 18.15 in ob 20.30 uri.

STADTTHEATER

25.—27. VII. „Schweigen ist Gold“

28.—31. VII. „Mordprozeß Dr. Jordan“

PRECHTL

Do 27. VII. „Feuersturm“

28.—31. VII. „Der Mann mit der Narbe“

CARINTHIA-LICHTSPIELE

25.—27. VII. „Die Zaubergeige“

28. VII.—3. VIII. „Seitengassen des Lebens“

PETERHOF

25.—27. VII. „Liebling der Matrosen“

28. VII.—3. VIII. „Ich war eine männliche
Kriegsbraut“**Beljak - Villach****BAHNHOFLICHTSPIELE**Predstave ob 12., 14., 16., 18.15 in 20.30;
ob nedeljah in praznikih tudi ob 10. uri.

25.—27. VII. „Die Frauengasse von Algier“

28.—31. VII. „Der König des Dschungels“

1.—3. VIII. „Das Geheimnis von Malapur“

STADT-KINO

25.—27. VII. „Wer ist Rex?“

28.—31. VII. „Der Bastard“

1.—3. VIII. „Cowboyserenade“

Elite Filmbühne

25.—27. VII. „Madonna der sieben Monde“

28.—31. VII. „Schicksal am Berg“

Apollo Lichtspiele

Predstave ob 10., 12., 14., 16., 18. in 20. uri.

Do 27. VII. „Wiener Mädeln“

28.—31. VII. „Mit dem Auge einer Frau“

**OGLASI prinašajo
dobiček!****Popravila
foto-aparatur**

filmi

razvijanje

foto-potebnice

Wiedermann**Beljak - Villach**

KIRCHENPLATZ 5

Vistra in tiskanine (Drucke) 80 cm široko, samo S 9'30 pri MAX PLACHI • CELOVEC-KLAGENFURT, 8.-Mai-Straße 1

List izhaja vsako sredo. — Naroča se pod naslovom „Naš tednik“, Celovec, Viktringerring 26. — Cena mesečno 2 šil. Lastnik in izdajatelj Narodni svet koroskih Slovencev. Odgovorni urednik dr. Valentin Inzko, Celovec, Viktringerring 26. — Tisk: „Carinthia“, Celovec, Völkermarkter Ring 25. — Telefonska številka uredništva in uprave 43-52. — Poštni čepovni urad št. 69.793.